

UTJECAJ PANDEMIJE NA SOCIOEKONOMSKA KRETANJA

Valentić, Lidija

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic in Pozega / Veleučilište u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:112:896647>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in Pozega Graduate Thesis Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

LIDIJA VALENTIĆ, 336

**UTJECAJ PANDEMIJE NA
SOCIOEKONOMSKA KRETANJA**

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2021. godine

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

DRUŠTVENI ODJEL

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ: TRGOVINSKO POSLOVANJE

**UTJECAJ PANDEMIJE NA
SOCIOEKONOMSKA KRETANJA**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA: MEĐUNARODNO TRGOVINSKO POSLOVANJE

MENTOR: dr. sc. Ivica Čulo, prof. v. š. u trajnom zvanju

STUDENTICA: Lidija Valentić

Matični broj studentice: 336

Požega, 2021. godine

SAŽETAK

U ovom radu obrađeno je i prikazano stanje svjetske ekonomije u vrijeme pandemija. Rad započinje analizom i definiranjem međunarodnih ekonomskih institucija kao što su Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka, Opći sporazum o carinama i trgovini, Svjetska trgovinska organizacija te prikazom i stanjem Republike Hrvatske u svjetskim gospodarskim organizacijama. Slijedeće poglavlje prati hrvatski ekonomski sustav i ukratko objašnjava na koji način se odvija vanjskotrgovinska razmjena roba, usluga i dobara, devizni sustav, rezidente i nerezidente, konvertibilne i nekonvertibilne devize, carine, likvidnost i solventnost. Nakon toga, razrađena je tema rada, odnosno kako pojava globalnih pandemija utječe na globalnu trgovinsku razmjenu, odnosno na: uvoz, izvoz, kretanje ekonomije, zrakoplovnu industriju, industrijsku proizvodnju, turizam, i sl. Zadnje poglavlje razrađuje utjecaj pandemije na socioekonomska kretanja u Hrvatskoj, na pad gotovo svih ekonomskih i demografskih segmenata, i to: izvoza, uvoza, proizvodnje, industrije, prometa roba, dobara i usluga, turizam, migracije stanovništva, plaće, građevinski sektor i BDP.

Ključne riječi: trgovinska razmjena, ekonomski sustav, pandemija, gospodarstvo

SUMMARY

This paper deals with and presents the state of the world economy at the time of the pandemic. The paper begins with the analysis and definition of international economic institutions such as the International Monetary Fund, the World Bank, the General Agreement on Tariffs and Trade, the World Trade Organization and the presentation and state of the Republic of Croatia in world economic organizations. The next chapter follows the Croatian economic system and briefly explains how foreign trade in goods, services and goods, foreign exchange system, residents and nonresidents, convertible and nonconvertible foreign exchange, customs, liquidity and solvency. Thereafter, the topic of the paper is elaborated, namely how the occurrence of global pandemics affects global trade: imports, exports, economic trends, aviation industry, industrial production, tourism, etc. The last chapter elaborates the impact of the pandemic on socio-economic trends in Croatia, up to the decline of almost all economic and demographic segments, namely: exports, imports, production, industry, trade in goods, goods and services, tourism, population migration, wages, construction sector and GDP.

Key words: trade, economic system, pandemic, economy

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MEĐUNARODNE EKONOMSKE INSTITUCIJE	2
2.1. Međunarodni monetarni fond (MMF)	2
2.2. Međunarodna banka za obnovu i razvoj (MBOR) – Svjetska banka (WB)	4
2.3. Međunarodna trgovinska organizacija (ITO) – Opći sporazum o carinama i trgovini (GATT)	5
2.4. Svjetska trgovinska organizacija (WTO)	5
2.5. Ujedinjeni narodi (UN)	7
2.6. Republika Hrvatska (RH) kao članica svjetske gospodarske organizacije	7
3. HRVATSKI EKONOMSKI SUSTAV	10
4. POJAVA GLOBALNIH PANDEMIJA I NJIHOV UTJECAJ NA TRGOVINSKU RAZMJENU	12
4.1. Zrakoplovna industrija	16
4.2. Globalna trgovinska razmjena	18
4.3. Industrijska proizvodnja	35
4.4. Turizam	36
5. UTJECAJ PANDEMIJE NA SOCIOEKONOMSKA KRETANJA U HRVATSKOJ	41
6. ZAKLJUČAK	48
LITERATURA	50
POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA	52
POPIS KRATICA	54
IZJAVA O AUTORSTVU RADA	55
PRILOZI	56

1. UVOD

U ovom radu obrađena je tema utjecaja pandemije globalnih razmjera na socioekonomska kretanja. Prikazano je kako ugrožavajuće situacije kao što su pandemije, mogu ugroziti ekonomsko i socijalno stanje gotovo svih svjetskih država. Primjer daje posljednja velika pandemija koja je još na snazi, koronavirus COVID-19, kada je došlo do velikih padova ukupne svjetske trgovinske razmjene, proizvodnje, turizma, kretanja migracija, visine dohotka te su pogođeni gotovo svi segmenti života.

U drugom poglavlju definirane su institucije međunarodnog gospodarskog i financijskog sustava, kao što su: Međunarodni monetarni fond, Međunarodna banka za obnovu i razvoj – Svjetska banka, Opći sporazum o carinama i trgovini, Svjetska trgovinska organizacija i Ujedinjeni narodi te je opisan ulazak Republike Hrvatske u članstvo svjetskih trgovinskih organizacija.

Treće poglavlje objašnjava hrvatski ekonomski sustav te su definirani pojmovi kao: devizni i carinski sustav, rezidenti i nerezidenti, konvertibilne i nekonvertibilne devize, likvidnost i solventnost.

Četvrto poglavlje razrađuje temu rada i objašnjava kako i koliko je trgovinska razmjena pogođena pojavom globalnih pandemija i kako utječe na svjetsku ekonomiju. Prikazan je pad gotovo svih segmenata ekonomije, od trgovinske razmjene roba, dobara i usluga, preko zrakoplovne industrije i industrijske proizvodnje i turizma.

U petom poglavlju obrađena je Republika Hrvatska i utjecaj pandemije na socioekonomska kretanja u tuzemstvu, kao i robna razmjena s inozemstvom, odljev radne snage i stanovništva migracijama u sve svjetske zemlje, a najviše u zemlje Europske unije, pad industrije, građevinskih radova, uslužnih djelatnosti, trgovine na malo, povećanje nezaposlenosti i ogromnog pada turizma koje uvelike utječe na zemlje kao što je Hrvatska koja je najprije turistička zemlja.

2. MEĐUNARODNE EKONOMSKE INSTITUCIJE

Nakon Velike svjetske gospodarske krize (1929. – 1932.) te Drugog svjetskog rata, postalo je jasno da je nužna suradnja zemalja na gospodarskom i političkom planu, jer je narušeni financijski i trgovinski sustav trebao dugoročnu korist, a ne stvaranje tenzija i ratnih sukoba. Države su, predvođene Sjedinjenim državama, osmislile globalni, stabilan i trajan sustav kroz tri organizacije:

- Međunarodni monetarni fond – MMF (International Monetary Fund – IMF),
- Međunarodnu banku za obnovu i razvoj – MBOR (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD), ubrzo nakon osnivanja poznata kao Svjetska banka (World Bank – WB) i
- Međunarodnu trgovinsku organizaciju (International Trade Organisation – ITO), odnosno Opći sporazum o carinama i trgovini (General Agreement on Tariffs and Trade – GATT)

Na međunarodnoj razini još djeluju i najvažnije ekonomske institucije kao što su:

- Svjetska trgovinska organizacija (World Trade Organization – WTO), slijednica GATT-a i
- Ujedinjeni narodi – UN (United Nation – UN).

2.1. Međunarodni monetarni fond (MMF)

Prva organizacija osnovana za novi svjetski gospodarski sustav imala je zadaću osigurati sredstva te smisliti mehanizme i načine za održanje i obnovu sustava stabilnih valutnih deviznih tečajeva zemalja članica, utvrditi osnovna pravila za njihovu korekciju i stvoriti uvjete za obnovu konvertibilnosti nacionalnih valuta zemalja članica (Matić, 2004: 29).

Na konferenciji Ujedinjenih naroda 1944. godine u Bretton Woodsu, New Hampshire, na kojoj su sudjelovale 44 zemlje, osnovan je MMF u cilju stvaranja međunarodne gospodarske suradnje te sprječavanja uzroka koji su doveli do Velike depresije 1930.-ih godina, a prema International Monetary Fund (IMF) primarne zadaće MMF-a su:

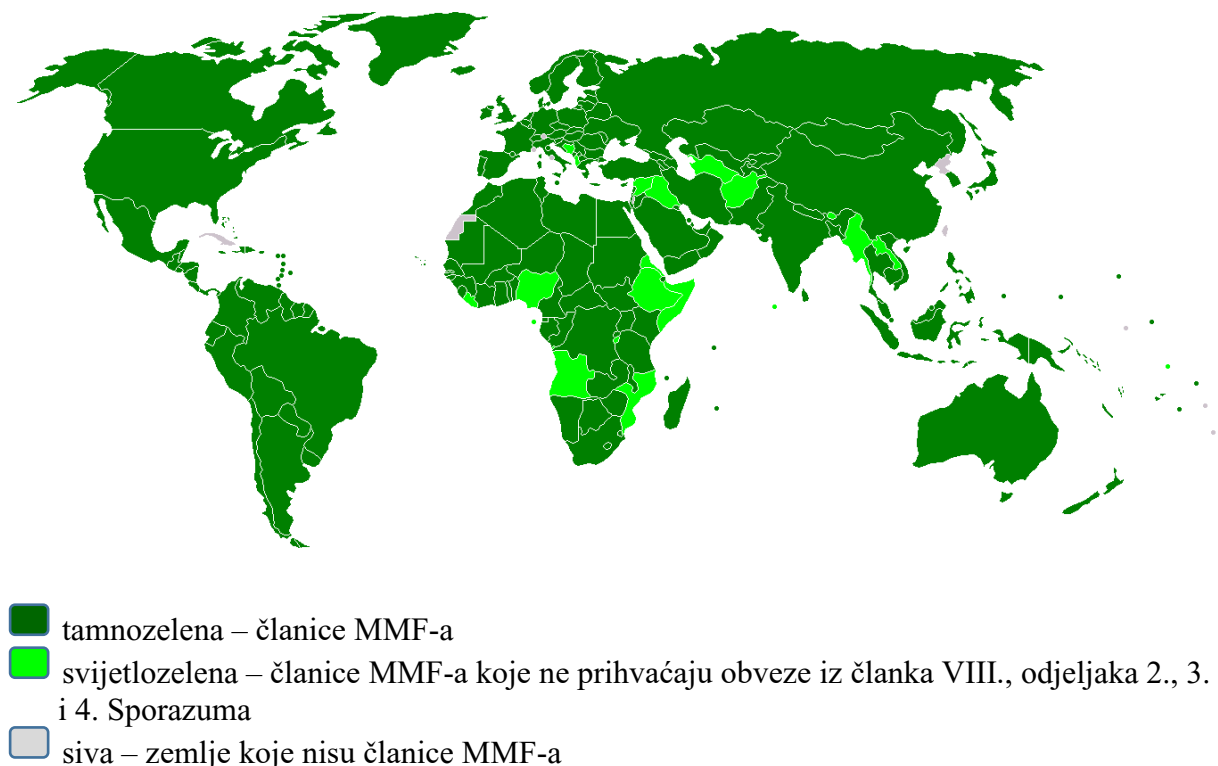
- osiguranje i očuvanje stabilnosti međunarodnog monetarnog sustava,
- davanje zajmova onim članicama koje su privremeno u teškoćama i
- određivanje pravila za veće promjene tečajeva valute zemalja koje su u dužim neravnotežama.

Krajnji ciljevi MMF-a, navodi Matic (2004), osim rasta međunarodne trgovine i pomoći pri obnovi, bili su ukupan razvoj zemalja članica, rast zaposlenosti i nacionalnog dohotka, a izvori financijskih sredstava određeni su Statutom Fonda. Do 1976. godine sredstva fonda formirana su prema kvoti uplaćenju u zlatu, gdje je dominirala američka prevlast budući da je američka valuta bila izjednačena sa zlatom. Međutim, nakon 1976. godine donesen je novi Statut Fonda, jer je jačanje i obnova Europe i Japana te razvoj njihova gospodarstva (pogotovo azijskih zemalja) smanjilo gospodarsku prevlast Amerike. Novim Statutom zlato se demonetiziralo, ukinuta je fiksna i uvedena tržišna cijena zlata, uveli su se plivajući tečajevi valuta te su određena nova načela i nove vrijednosti izbora.

Nakon toga, politička i gospodarska karta svijeta bitno se promijenila zbog sloma komunističke politike i uz nju vezane ekonomije, stvaranja Europske unije i slobodnih zona trgovine, ulaska Kine na svjetsku gospodarsku scenu, i slično.

Današnja funkcija MMF-a je održavanje globalnog gospodarstva i kreditiranje zemalja koje zatraže pomoć, analizirajući prilagođenost financijske i ekonomske politike zemalja članica radi ostvarenja gospodarskog rasta te političkog utjecaja na globalno gospodarstvo i na druge zemlje.

Slika 1.: Karta zemalja članica MMF-a

Izvor: Wikimedia Commons (2010)

U trenutačnoj krizi globalnih razmjera uvjetovanoj pandemijom virusa CORONA-19, MMF postavlja temelje za održiv oporavak, pruža financijsku pomoć i potporu zemljama članicama, pruža savjete o politici te najsiromašnije zemlje rasterećuje od duga.

2.2. Međunarodna banka za obnovu i razvoj (MBOR) – Svjetska banka (WB)

Na istoj konferenciji u Bretton Woodsu osnovana je i druga organizacija, MBOR – ubrzo poznata kao Svjetska banka (World Bank – WB), koja je imala primarnu zadaću pronaći načine i prikupiti jeftina dugoročna sredstva za brzu obnovu ratom opustošenih zemalja. Nakon toga, WB je trebala u svakoj zemlji članici promicati i financirati njen gospodarski razvitak, navodi Matić (2004). Članstvo u WB-u uvjetovano je članstvom u MMF-u. Kako se navodi na službenim web stranicama WB-e, od osnivanja su se dogodile velike globalne gospodarske promjene, a WB je pomogla prilagodbu tim promjenama u preko 100 tranzicijskih zemalja i zemalja u razvoju dajući zajmove te prikupljeno znanje i prilagođene savjete. Kroz svoj rad povezana je s državnim vladama, privatnim sektorom, civilnim i drugim organizacijama, regionalnim bankama i mnoštvom međunarodnih institucija, jer je krajnji cilj WB kroz pokušaje rješavanja globalnih događanja kao što su sukobi, obrazovanje, klimatske promjene, sigurnost hrane, poljoprivrede, trgovine, financija, i sl., postizanje prosperiteta i zaustavljanje krajnjeg siromaštva do 2030. godine.

WB u svom sastavu ima 5 razvojnih institucija:

- Međunarodnu banku za obnovu i razvoj – IBRD,
- Međunarodno udruženje za razvoj (International Development Association – IDA),
- Međunarodnu financijsku korporaciju (International Finance Corporation – IFC),
- Multilateralnu agenciju za garanciju investicija (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA) i
- Međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova (International Center for Settlement of Investment Disputes – ICSID) (Grgić, Bilas i Franc, 2010: 11).

Matić (2004: 32) navodi da WB posluje po komercijalnim načelima, a djeluje kao jamac, zajmodavac i organizator velikih razvojnih projekata. Važnost njezine uloge ogleda se u davanju kredita (koji su često maleni i nedostatni za cjelokupni projekt), a time i jamstva za ulaganje privatnog kapitala u započete projekte.

2.3. Međunarodna trgovinska organizacija (ITO) – Opći sporazum o carinama i trgovini (GATT)

Treća organizacija s konferencije u Bretton Woodsu, kako navodi Matić (2004: 29), trebala je dovesti u red međunarodnu trgovinu, jer su razna ograničenja otežavala ili gotovo potpuno ugasila trgovinu među zemljama te samim time sprječavala i otežavala obnovu i rast zemalja opustošenih Drugim svjetskim ratom. Međutim, ova organizacija nikada nije zaživjela, jer je njeno osnivanje u to vrijeme bilo neostvarivo.

Nakon mnoštva pregovora i predlaganja raznih rješenja i mjera, usvojeni dogovori objedinjeni su 1947. godine u Opći sporazum o carinama i trgovini (GATT), i iako je bio samo formalno pravno privremeni multilateralni sporazum, zaživio je kao trajni sporazum koji je pretvoren u organizaciju.

Sporazum je definirao osnovna načela:

- načelo nediskriminacije u trgovini,
- načelo zaštite domaćeg gospodarstva carinama i
- načelo daljnjeg smanjivanja carina (Matić, 2004: 37).

Dakle, značajno snižavanje carina te ukidanje raznih trgovinskih prepreka kao razlog osnivanja organizacije ostvaren je potpisivanjem sporazuma koji se iz godine u godinu mijenjao, poboljšavao i nadograđivao i to sve do 1994. godine kada je GATT zamijenila Svjetska trgovinska organizacija (WTO). Iako je GATT ugašen, njegova osnovna postignuća i pravila i dalje se primjenjuju u WTO.

2.4. Svjetska trgovinska organizacija (WTO)

Osnovana 1994. godine, WTO kao nedostajući dio svjetskog upravljačkog financijskog i gospodarskog sustava započinje s radom početkom 1995. godine. Kako navodi sama WTO, nasuprot GATT-a koji se bavio trgovinskom razmjenom roba, ova se organizacija temeljem sklopljenih sporazuma bavi osim navedenoga i trgovinom uslugama i intelektualnim vlasništvom.

U svom Preglednom radu: Od GATT do WTO, Matić i Lazibat (2001) navode kako:

„Ključne razlike između WTO i GATT jesu:

(1) WTO je organizacija s jasno određenom ciljevima, načelima, strukturom i izvorima financiranja, a GATT je bio samo skup, u biti privremenih, pravila s provizornom organizacijskom strukturom,

(2) WTO regulira trgovinu robama, uslugama i trgovinu povezanu s pravima intelektualnog vlasništva, a GATT je sadržavao samo pravila za trgovinu robama,

(3) Rješavanje sporova između članica u WTO precizno je definirano, institucionalizirano i brzo, a osiguran je i mehanizam za izvršenje donesenih odluka. GATT nije imao tako precizne i razrađene mehanizme, pa je uvijek prijetila mogućnost da gubitnička strana, posebno ako se radilo o moćnoj članici, jednostavno ne prizna presudu i odbije njezino izvršenje, tvrdeći kako odluka nije zasnovana na tekstu Sporazuma.“

Raznim sporazumima omogućava se brzina i jednostavnost vanjskotrgovinskog poslovanja, skladnost vanjskotrgovinskih propisa, jednoobraznost isprava potrebnih za vanjskotrgovinsku razmjenu, normizacija carinskih postupaka i procedura, normizacija trgovačke terminologije te korištenje e-trgovine (Matić, 2004: 40).

Prema Matiću (2004), osim pripisa koji ujednačuju vanjskotrgovinske propise, doneseni su i razni drugi propisi, kao sporazum o:

- antidampingu
- tehničkim preprekama u trgovini
- carinskoj vrijednosti
- pravilima o podrijetlu robe
- postupku izdavanja uvoznih dozvola
- subvencijama
- sanitarnim i fitosanitarnim mjerama.

Za rješavanje sporova članice su donijele Sporazum o proceduri i pravilima za rješavanje sporova, za čije rješavanje postoji poseban Odbor.

2.5. Ujedinjeni narodi (UN)

Iako UN ne pripadaju skupini ekonomskih institucija nego univerzalnih političkih institucija, ova organizacija kao jedna od najvećih i najznačajnijih međunarodnih organizacija znatno doprinosi razvoju globalnih osnova za svjetsku sigurnost i mir, slaganje, toleranciju, zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda te njegovanju dobrosusjedskih odnosa i ekonomsku suradnju.

Razumljivo je da bez svjetskog mira nema ni boljitka pa tako ova organizacija uz očuvanje mira i sigurnosti, kroz svoja tijela potiče stabilnost i napredak gospodarstva svih zemalja te međusobnu suradnju i integraciju. Nacionalne ekonomije, trgovinska razmjena dobara, usluga i roba potiče se kroz porast globalizacije i čvrstoga mira, suradnje i povezanosti.

2.6. Republika Hrvatska (RH) kao članica svjetske gospodarske organizacije

Nakon svog osamostaljenja Republika Hrvatska postaje članicom mnogih globalnih i svjetskih organizacija:

- prema Ministarstvu vanjskih i europskih poslova članicom UN-a postaje 22. svibnja 1992. godine,
- prema Ministarstvu financija RH članicom MMF-a postaje 14. prosinca 1992. godine,
- prema Ministarstvu financija RH punopravnom članicom WB postaje 25. veljače 1993. godine,
- prema Ministarstvu vanjskih i europskih poslova članicom WTO-e 30. studenoga 2000. godine.

Tijekom gotovo dvadeset godina članstva u UN, Hrvatska sudjeluje kao aktivni dio u rješavanju globalnih problema te promiče zajedničke ciljeve – sigurnost, mir i razvoj. U tom vremenu obnašala je razne dužnosti, kao što su: predsjedanje Gospodarskim i socijalnim vijećem, sudjelovanje u Međunarodnom sudu za pravo mora, Komisiji za granice epikontinentnog pojasa, Komisiji za status žena, i mnogim drugim komisijama i odborima.

Prema Ministarstvu financija RH kao država članica nalazi se u konstitutivnoj skupini MMF-a koja se sastoji od 16 zemalja, a nadzorne službe MMF-a na godišnjoj razini posjećuju RH kada se sastaju s državnim čelnicima i privatnim sektorom upoznavajući se s gospodarskim i ekonomskim politikama i stanjima o čemu sačinjavaju izvješća koja su javno objavljena na web

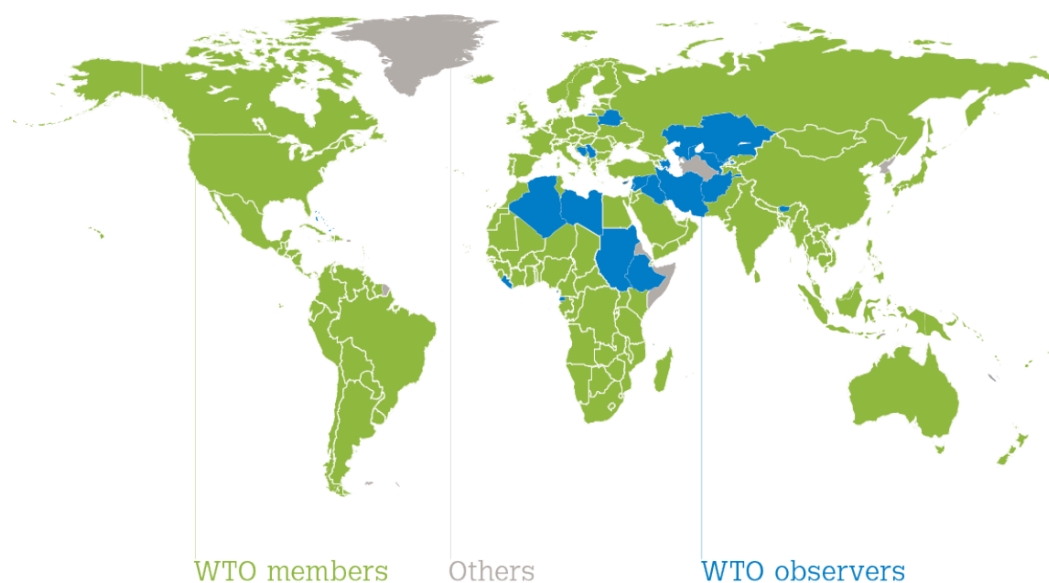
stranici MMF-a. Također procjenjuju stabilnost i razvoj financijskog sektora te je RH do sada dobila dvije ocjene i to 2002. i 2008. godine. RH je do sada imala angažman s MMF-om šest puta i to: dva puta 1994. te po jednom 1997., 2001., 2003. i 2004. godine.

The World Bank navodi da su WB i Hrvatska u gotovo 30 godina partnerstva surađivali na gospodarskom i socijalnom oporavku RH, poslijeratnoj obnovi, ekonomskoj stabilnosti, obnovi infrastrukture, zaštiti najranjivijih članova društva te rekonstrukciji javnih institucija radi boljeg pružanja usluga građanima.

Hrvatska kao članica WTO-a ostvarila je ulazak svog gospodarstva na europsko i globalno tržište radi povećanja izvoza, efikasnosti i konkurentnosti, a države članice sudjeluju u 97% svjetske trgovine, kako navodi Ministarstvo vanjskih i europskih poslova koje je nadležno za koordinaciju Hrvatske i WTO-a.

Slika 2: Zemlje članice WTO-a

WTO members and observers

WTO members (as of 15 August 2015)*

Albania	Canada	European Union (formerly European Communities)	Israel	Mauritius
Angola	Central African Republic	Fiji	Italy	Mexico
Antigua and Barbuda	Chad	Finland	Jamaica	Moldova, Republic of
Argentina	Chile	France	Japan	Mongolia
Armenia	China	Gabon	Jordan	Montenegro
Australia	Colombia	The Gambia	Kenya	Morocco
Austria	Congo	Georgia	Korea, Republic of	Mozambique
Bahrain, Kingdom of	Costa Rica	Germany	Kuwait, the State of	Myanmar
Bangladesh	Côte d'Ivoire	Ghana	Kyrgyz Republic	Namibia
Barbados	Croatia	Greece	Lao People's Democratic Republic	Nepal
Belgium	Cuba	Grenada	Latvia	Netherlands
Belize	Cyprus	Guatemala	Lesotho	New Zealand
Benin	Czech Republic	Guinea	Liechtenstein	Nicaragua
Bolivia, Plurinational State of	Democratic Republic of the Congo	Guinea-Bissau	Lithuania	Niger
Botswana	Denmark	Guyana	Luxembourg	Nigeria
Brazil	Djibouti	Haiti	Macao, China	Norway
Brunei Darussalam	Dominica	Honduras	Madagascar	Oman
Bulgaria	Dominican Republic	Hong Kong, China	Malawi	Pakistan
Burkina Faso	Ecuador	Hungary	Malaysia	Panama
Burundi	Egypt	Iceland	Maldives	Papua New Guinea
Cabo Verde	El Salvador	India	Mali	Paraguay
Cambodia	Estonia	Indonesia	Malta	Peru
Cameroon		Ireland	Mauritania	Philippines
				Poland

* The cut-off date for data compilation for this publication was 15 August 2015.

3. HRVATSKI EKONOMSKI SUSTAV

Hrvatska vanjskotrgovinska razmjena roba, usluga i dobara temelji se na deviznom i carinskom sustavu, jer se transakcije s inozemstvom odvijaju uglavnom stranim sredstvima plaćanja. Razmjena u vanjskoj trgovini sadrži kupnju ili prodaju robe, usluge ili dobara te kupnju ili prodaju deviza za plaćanje transakcija (Matić, 2004: 45). Sva događanja, transakcije, kupnja i prodaja regulirana su zakonima i podzakonskim propisima.

Kako je navedeno, svaku transakciju čine dvije kupnje / prodaje, i to:

- kupnja / prodaja usluge, robe ili dobara i
- kupnja / prodaja deviza za plaćanje te transakcije.

Za vanjskotrgovinsko poslovanje bitno je napomenuti da se transakcije provode između rezidenata i nerezidenata, a devizni sustav rezidentima smatra:

- „pravne osobe sa sjedištem u RH, osim njihovih podružnica u inozemstvu,
- podružnice stranih trgovačkih društava i trgovaca pojedinaca upisane u registre u RH,
- poduzetnike pojedince koji samostalnim radom obavljaju djelatnost za koju su registrirani,
- fizičke osobe s prebivalištem u RH,
- fizičke osobe koje u RH borave na osnovi važeće dozvole boravka u trajanju najmanje 183 dana,
- diplomatska, konzularna i druga predstavništva RH u inozemstvu te hrvatski državljani zaposleni u njima i članovi njihovih obitelji.“ (Matić, 2004: 47)

Nerezidenti su sve ostale osobe i imaju prebivalište ili sjedište u inozemstvu (bez obzira jesu li hrvatski državljani ili ne).

Nadalje, radi poslovanja s inozemstvom oblici internacionalnog plaćanja mogu biti u konvertibilnoj ili nacionalnoj valuti, kliringom, zlatom ili ostalim načinima, a najjednostavniji i najpraktičniji način su konvertibilne devize, odnosno valute (Srb i Čulo, 2006: 503). Transakcije koje kolaju u vanjskotrgovinskim razmjenama plaćaju se konvertibilnim devizama ili u domaćoj valuti (vrlo rijetko, jer se koristi samo ako je to prihvatljivo stranim partnerima). U svom radu Matić (2004) navodi da se konvertibilne valute bez ograničenja i slobodno mijenjaju za devize drugih zemalja, npr. prilikom prodaje svoje robe stranac je spreman primiti kune po službenom tečaju svoje valute, a nekonvertibilne devize se ne mogu mijenjati za valute drugih zemalja, novčanice se ne smiju iznositi izvan zemlje i izvan zemlje nisu priznate.

Osim naprijed navedenog, za vanjskotrgovinsko poslovanje bitne su i carine koje država prilikom prelaska robe preko granice naplaćuje kao posebnu vrstu poreza, a sva vanjskotrgovinska roba kao predmet carinskog nadzora prolazi postupak carinjenja. Države carinama nastoje zaštititi tuzemnu proizvodnju, potaći i / ili razviti pojedine proizvodnje, regulirati vanjskotrgovinske razmijene te injektirati državni proračun, navodi Matić (2004).

Ako govorimo o ekonomskom sustavu općenito, važno je napomenuti da likvidnost i solventnost igraju veliku ulogu kako u tuzemnoj, tako i inozemnoj razmjeni roba, dobara i usluga. Likvidnost se odnosi na raspolaganje s onolikim iznosom novca koliki je potreban za podmirenje dospjele obveze, a solventnost je više od toga. Ona je sposobnost podmirenja cjelokupnog dugovanja svom svojom imovinom, koja u tom trenutku mora biti veća, ili najmanje jednaka ukupnim obvezama, odnosno dugovanjima.

Hrvatska je danas članica Europske unije koju čini 27 zemalja, a razlog nastanka ovog saveza je osim stvaranja financijske, političke, gospodarske i carinske institucije, upravo monetarni oblik, odnosno stabilnost tečajeva nacionalnih valuta (Srb i Čulo, 2006: 551).

4. POJAVA GLOBALNIH PANDEMIJA I NJIHOV UTJECAJ NA TRGOVINSKU RAZMJENU

Oduvijek je ovu planetu potresala neka pošast, doduše povremeno, ali velikih razmjera:

- od Antoninske (Galenove) kuge 165. godine kada je od bolesti podleglo 5 milijuna ljudi te je izazvala velike demografske, političke i vojne posljedice;
- Justinijanove kuge 541. godine od koje je u slijedeća dva stoljeća umrlo oko 50 milijuna ljudi ili trećina svjetskog stanovništva;
- Crne smrti (1347. – 1351.) koja je u samo četiri godine usmrtila oko 25 milijuna ljudi u Europi, a u stotinjak godina, sve dok pandemija nije svladana, od nje je umrlo čak 200 milijuna ljudi;
- preko Velikih boginja (1520. – 1977.) od kojih je samo u 20. stoljeću umrlo između 300 i 500 milijuna ljudi;
- Španjolske gripe (1918. – 1919.) koja se pojavila nakon Prvog svjetskog rata i uz sveukupne žrtve uzrokovane ratom uzrokovala smrt još 50 milijuna ljudi;
- sve do HIV-a / AIDS-a (1981. – danas), koja se smatra jednom od najvećih pandemija u modernoj ljudskoj povijesti i zabilježeno je oko 39 milijuna smrtnih slučajeva;
- SARS-a, Ebole, MERS-a, i
- danas, kada se susrećemo s pandemijom korona virusa COVID-19, od kojega je prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji umrlo 3.840.210 osoba (WHO, 2021) – prilozi 1 i 2.

Tablica 1. Povijesni prikaz najvećih svjetskih epidemija i pandemija

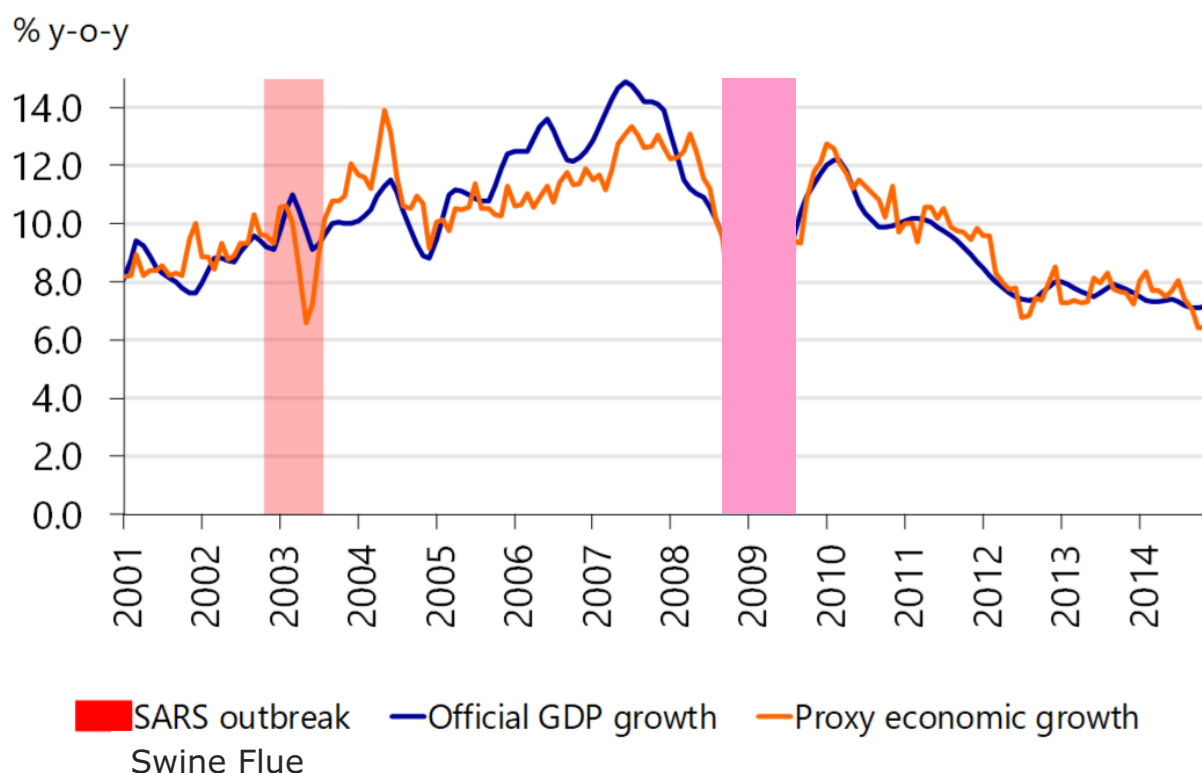
Name	Time period	Type / Pre-human host	Death toll
Antonine Plague	165-180	Believed to be either smallpox or measles	5M
Japanese smallpox epidemic	735-737	Variola major virus	1M
Plague of Justinian	541-542	Yersinia pestis bacteria / Rats, fleas	30-50M
Black Death	1347-1351	Yersinia pestis bacteria / Rats, fleas	200M
New World Smallpox Outbreak	1520 – onwards	Variola major virus	56M
Great Plague of London	1665	Yersinia pestis bacteria / Rats, fleas	100,000
Italian plague	1629-1631	Yersinia pestis bacteria / Rats, fleas	1M
Cholera Pandemics 1-6	1817-1923	V. cholerae bacteria	1M+
Third Plague	1885	Yersinia pestis bacteria / Rats, fleas	12M (China and India)
Yellow Fever	Late 1800s	Virus / Mosquitoes	100,000-150,000 (U.S.)
Russian Flu	1889-1890	Believed to be H2N2 (avian origin)	1M
Spanish Flu	1918-1919	H1N1 virus / Pigs	40-50M
Asian Flu	1957-1958	H2N2 virus	1.1M
Hong Kong Flu	1968-1970	H3N2 virus	1M
HIV/AIDS	1981-present	Virus / Chimpanzees	25-35M
Swine Flu	2009-2010	H1N1 virus / Pigs	200,000
SARS	2002-2003	Coronavirus / Bats, Civets	770
Ebola	2014-2016	Ebolavirus / Wild animals	11,000
MERS	2015-Present	Coronavirus / Bats, camels	850
COVID-19	2019-	Coronavirus – Unknown (possibly	6,400 (as of Mar 15,

Izvor: Knez (2020)

Sve od plemena, lova i sakupljanja, do urbanizacije i globalizacije kada se ljudi zgušnjavaju u naselja, a porast stanovništva vrši sve veći udar na okoliš, kada se razvitkom tehnike i tehnologije, svakovrsnog putničkog (pogotovo zračnog) prometa interakcija među ljudima ustodučila, dolazi do jakog utjecaja na širenje zaraznih bolesti.

Pojavom pandemije, svaka zemlja uz obolijevanje i umiranje ljudi, može doživjeti katastrofalan gospodarski pad uzrokovan promjenama ponude i potražnje, a time dovesti do socijalnih i ekonomskih poremećaja. Države ovise o trgovini, kretanju kapitala i povezanosti putova, a posljedice bi se proširile na financijske i ekonomske sustave širom svijeta. Primjer za navedeno možemo vidjeti u naglom kolapsu sveukupne ekonomije u Kini tijekom epidemije SARS-a 2003. godine i epidemije Svinjske gripe 2009. godine (grafikon 1).

Grafikon 1. Ekonomske štete tijekom epidemije SARS-a i Svinjske gripe

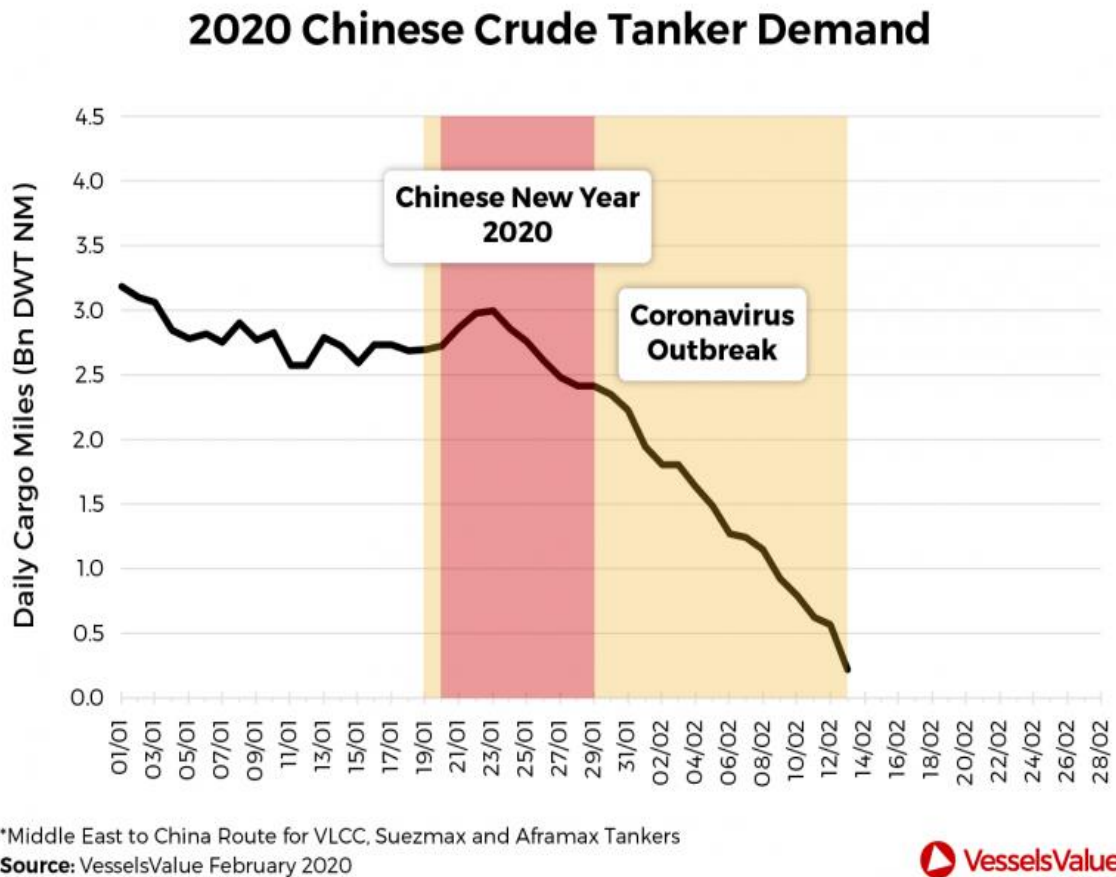

Izvor: Hayat (2020)

Istraživanja i izračuni Rabobank pokazali su pad mjesečnog ekonomskog rasta za 16%, a putovanja zemljom, vodom i željeznicom bila su smanjena za 50%.

Ubrzani razvoj tehnike i tehnologije u prošlom stoljeću doveo je do naglog skoka razvoja trgovinskih razmjena u svim segmentima. Ovdje ne govorimo samo o proizvodima, nego i prodaji usluga, intelektualnog vlasništva i svih razmjena koje su obuhvaćene u sektoru trgovine. Efekt utjecaja pandemije ili epidemije, iako gubitak ljudskih života ostaje najvažnija posljedica, ogleda se na lokalno, regionalno, međunarodno, i u konačnici globalno gospodarstvo pa samim time i ekonomiju kroz trgovinski, zdravstveni, transportni, turistički i poljoprivredni sektor. Ovakva stanja utječu na međusobnu povezanost opskrbnih lanaca od onih najmanjih domicilnih (npr. prazne klupe na tržnicama) do mega globalnih (npr. usidreni veliki brodovi i tankeri za prijevoz tereta i roba – grafikon 2).

Grafikon 2. Utjecaj COVID-19 na globalno otpremništvo brodovima

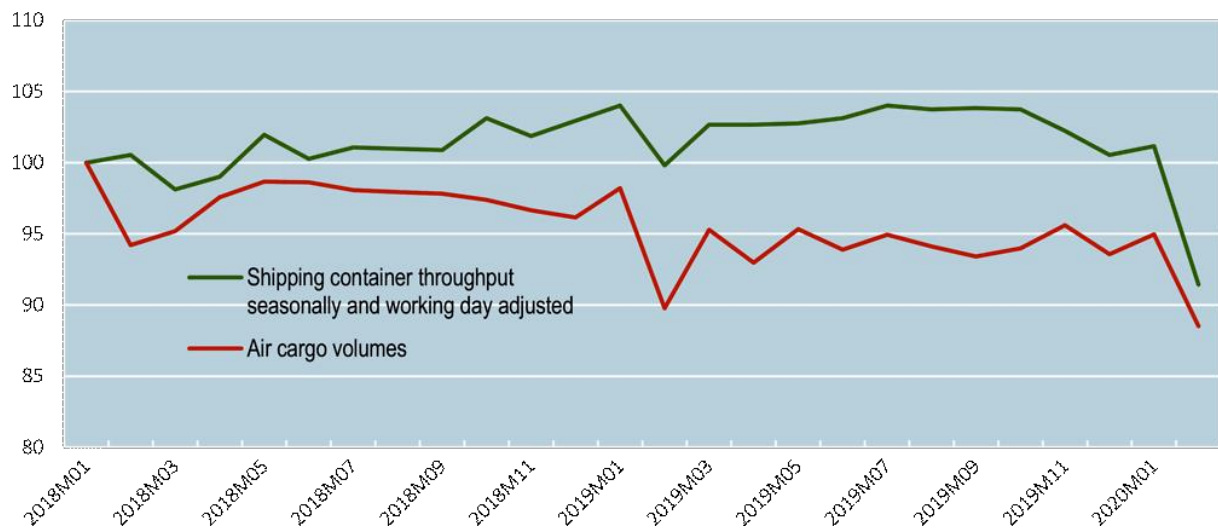

Izvor: Berti (2020)

Svijet je (danas) na globalnoj razini pogođen pandemijom COVID-19 zbog koje je 'zastao normalan' život. Nastala je ugroza ne samo na ljudske živote, nego i na svjetsku trgovinu, okoliš, proizvodnju, socijalne kontakte i mnoge druge međuljudske odnose.

Pogođeni su svi segmenti ekonomije na globalnoj razini, i to od: zrakoplovne industrije, brodarstva, proizvodnje, turizma, uslužnih djelatnosti, i dr. Ograničavanje trgovine karantenskim mjerama dovelo je do zastoja lanaca opskrbe, već natovareni brodovi i zrakoplovi teretom spremni su čekali isporuke, ali su bili prisiljeni kasniti (ili uopće ne moći) uz povećanje sveukupnih troškova dostaviti robu koju prevoze, grafikon 3.

Grafikon 3. Pad pomorskog i zračnog tereta

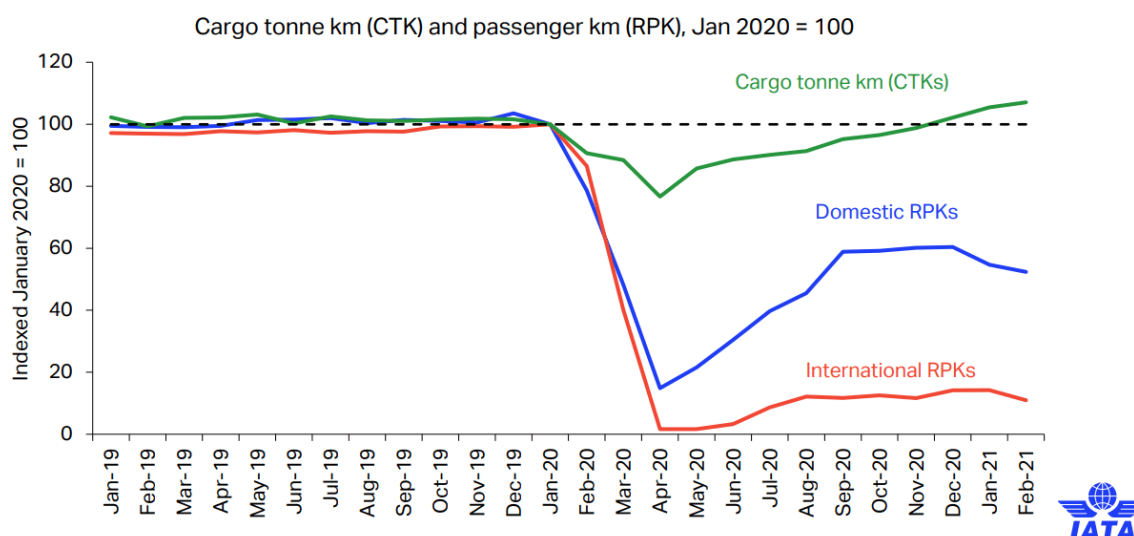
Izvor: OECD (2020)

4.1. Zrakoplovna industrija

Svijet se još uvijek oporavlja od velike svjetske gospodarske krize (2007. – 2009.) te ga je nespremnog na još 'tankim' nogama zadesila globalna pandemija. Jake, mega svjetske kompanije pokleknule su pred ovom pošasti. Primjer za ovo možemo vidjeti u zrakoplovnoj industriji koja nosi težinu posljedica izbijanja COVID-19 veću od ostalih industrija i suočila se s najdubljom krizom u povijesti. Najveći razlog krize ove industrije je taj što joj je prvotni smisao prijevoz roba u sve kutke svijeta te prijevoz ljudi radi poslovanja, turizma, trgovine i putovanja.

Grafikon 4. Potražnja za teretnim i zračnim prometom

Air cargo volumes strong but air travel shrinking again International RPKs -88.7%, domestic RPKs -51%, CTKs +9% (all vs Feb19)

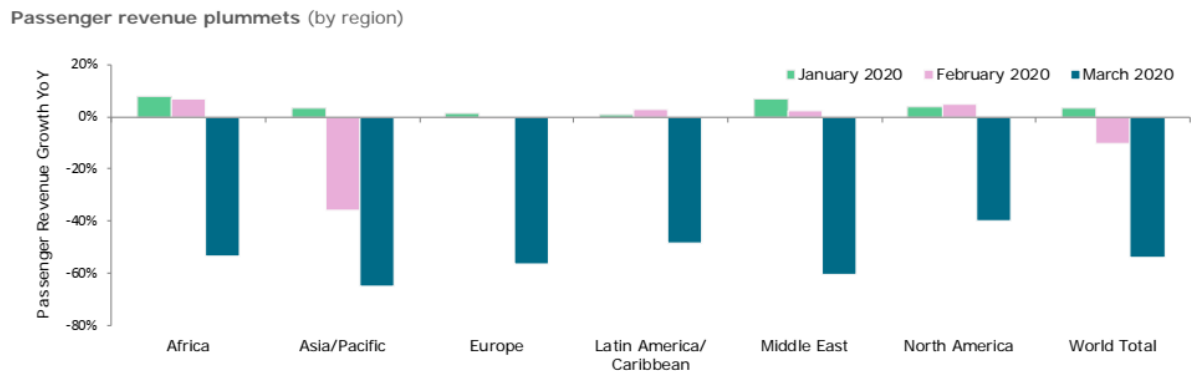

Izvor: Pearce (2021)

Stroga ograničenja putovanja utjecala su na dramatični pad potražnje za zračnim putovanjima, odnosno potražnja je gotovo na nuli, što se vidi u grafikonu 4, tako da je prizemljeno oko 90% flote što se ne može ni usporediti s npr. epidemijom SARS-a ili ebole. Prema analizi Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva (ICAO) od proglašenja pandemije u mjesecu ožujku 2020. godine „smanjeno je 38% kapaciteta sjedala u odnosu na isto razdoblje 2019. godine. Broj putnika je opao za 198 milijuna, odnosno 54%. Azija / Pacifik zabilježila je najveći pad broja putnika i to za 85 milijuna, Europa za 50, a Sjeverna Amerika za 35 milijuna putnika (grafikon 5).

Pad zračnog teretnog prometa od 19% zabilježen je u mjesecu ožujku 2020. godine, ali je rastuća potražnja prijevoza medicinskih potrepština ublažila taj pad. Ovako uzdrman zračni promet utječe na sve dionike zračnog sektora što pokazuje gubitak od oko 8 milijardi USD prihoda zračnih luka, kao i gubitak od 824 milijuna USD pružatelja usluga u zračnoj plovidbi.“

Grafikon 5. Prihod od putnika

Source: ICAO air transport statistics and estimates

Izvor: Committee for the Coordination of Statistical Activities (2020)

Zrakoplovstvo igra važnu ulogu globalnog posrednika u kriznim vremenima, zbog vitalnih zračnih usluga i podrške lanca opskrbe te zbog svoje povezanosti i velike mreže.

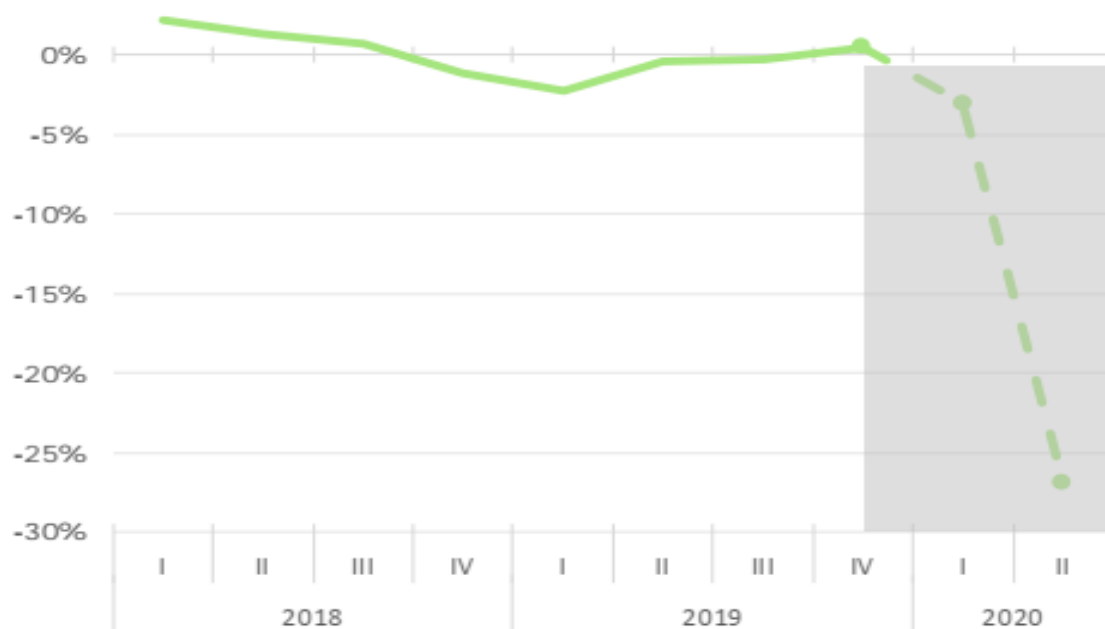
4.2. Globalna trgovinska razmjena

Globalna trgovinska razmjena robe pokazala je krajem 2019. godine polagane znakove oporavka nakon velike gospodarske krize. Snažan udar na gospodarstvo pokrenule su mjere poduzete na suzbijanju pandemije COVID-19.

Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju – UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development), stalno tijelo Opće skupštine UN-a koje se bavi pitanjima poticanja trgovine, ponajviše izvoza industrijskih proizvoda zemalja u razvoju na tržišta razvijenih država te zaključivanjem međunarodnih robnih sporazuma, ukazuje na pad trgovine u prvom kvartalu 2020. godine od 3% u odnosu na prethodno tromjesečje. Grafikon 6 prikazuje loše prognoze utjecaja spomenutih mjera na globalnu trgovinu pri čemu se procjenjuje pad do zadnjeg kvartala od 26,9%.

Grafikon 6: Globalne trgovinske vrijednosti, Stopa rasta u odnosu na prethodni kvartal

Global merchandise trade values
Growth rate over previous quarter, seasonally adj. series

Note: Shaded area indicates UNCTAD nowcasts

Izvor: Committee for the Coordination of Statistical Activities (2020)

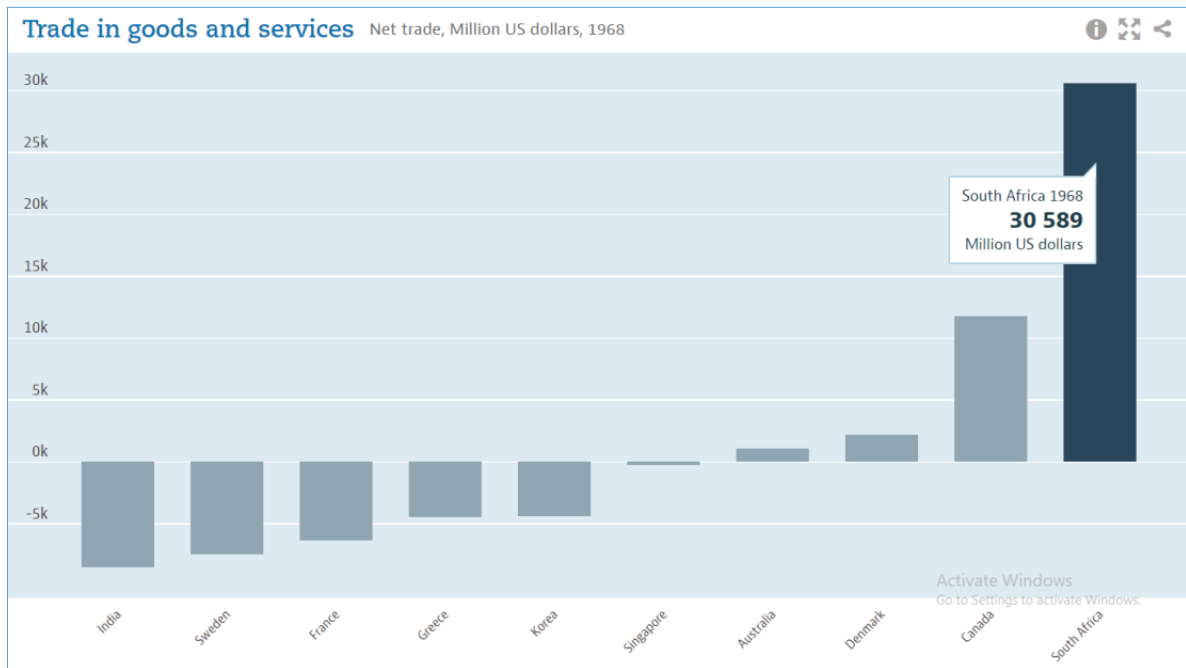
Gotovo svi dijelovi segmenta trgovinske razmjene roba i usluga kod pojave ugrožavajućih događanja, od kojih su i pandemije, bilježe pad vrijednosti BDP-a, a gubici se mjere u milijunima USD, dok je godišnji rast izvoza i uvoza uvelike smanjen. Nastupanjem zdravstvene krize i ograničenja trgovačkih cestovnih i zračnih putova, neposredno iza nastupa i gospodarska kriza uvjetovana padom svih vidova trgovinskih razmjena, bilo u lokalnoj zajednici ili globalnim logističkim lancima.

Kao i kod svake globalne pandemije, npr. SARS, HIV / AIDS, gdje su prvenstveno pogođene pojedine azijske regije poput Kine, Tajvana i Hong Konga, procjena štete bilježe se na globalnoj razini u pogođenim industrijama kao što su sektor maloprodajnih usluga i turizam. Broj turističkih putovanja koja su otkazana, pad trgovine na malo i srodni faktori nadovezuju se unutar gospodarstva između sektora, prelaze iz lokalnih, regionalnih i međunarodnih granica u globalne mega-gubitke u međunarodnoj trgovini i protoku kapitala.

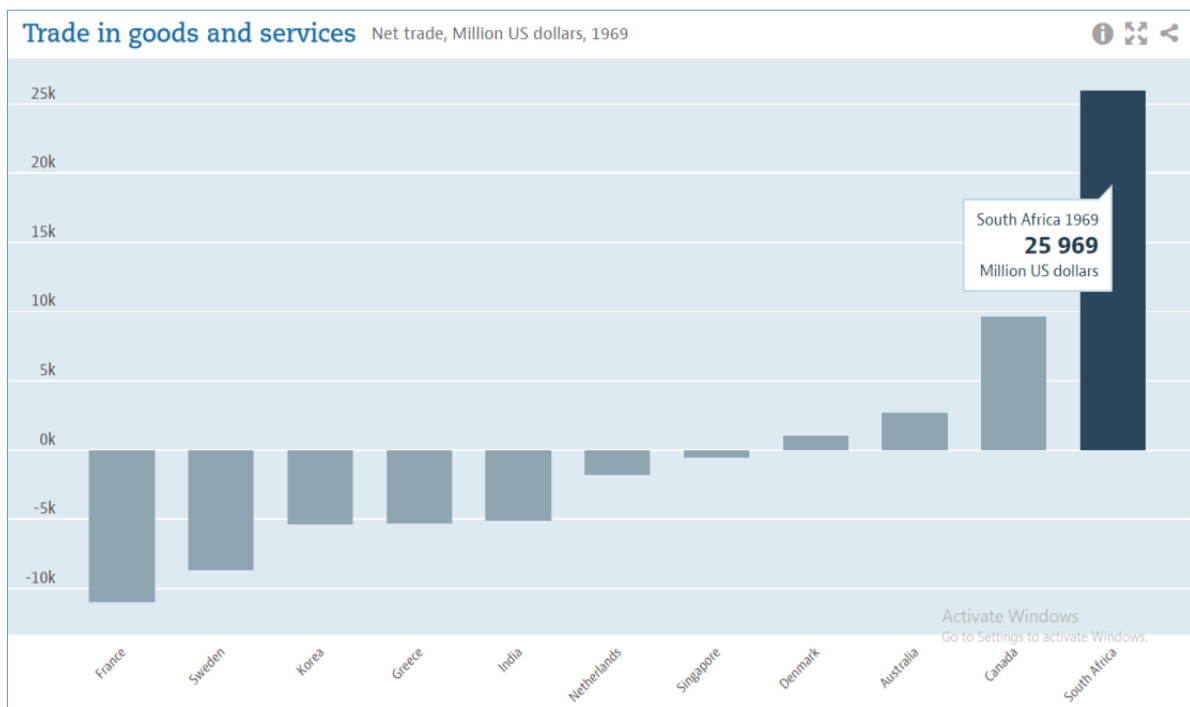
U dolje prikazanim grafikonima radi usporedbe prikazan je pad trgovine robom i uslugama odnosno godina u kojoj se zbio ključni događaj i godina koja je prethodila (ili slijedila) iza njega.

Grafikoni 7, 8 i 9: Usporedba trgovine roba i usluga u 1968., 1969. i 1970. godini – pojava Hong-kongške gripe

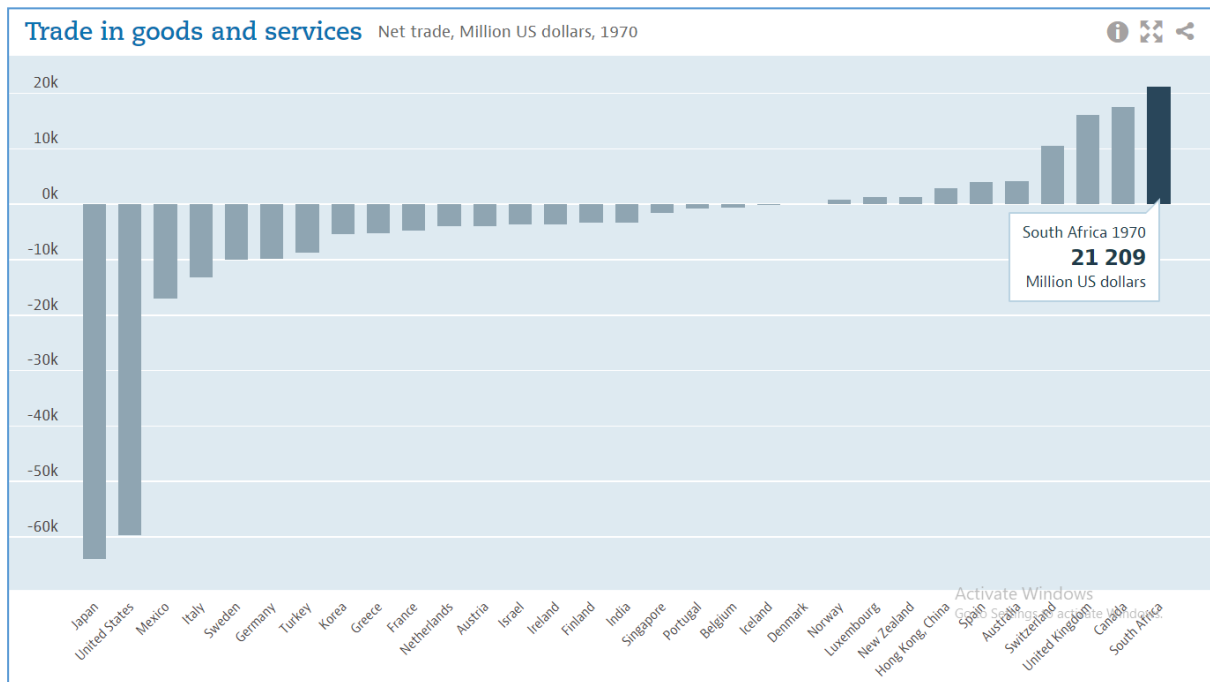
1968. godina

1969. godina

1970. godina

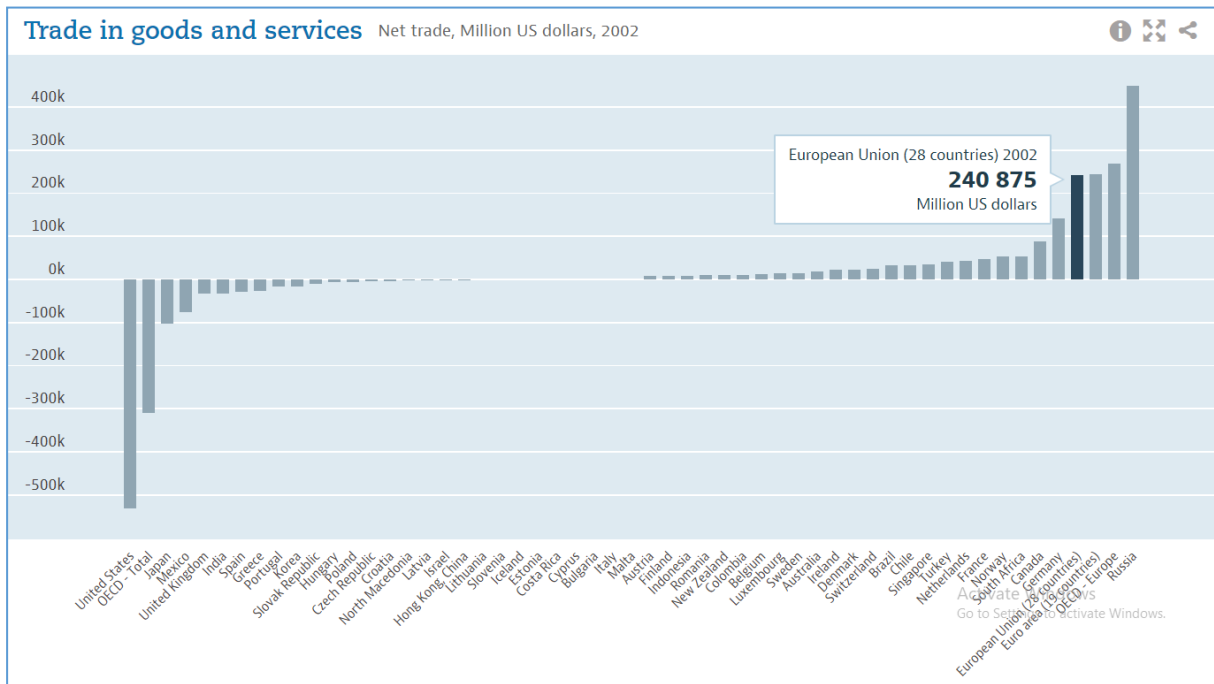

Izvor: OECD (2020)

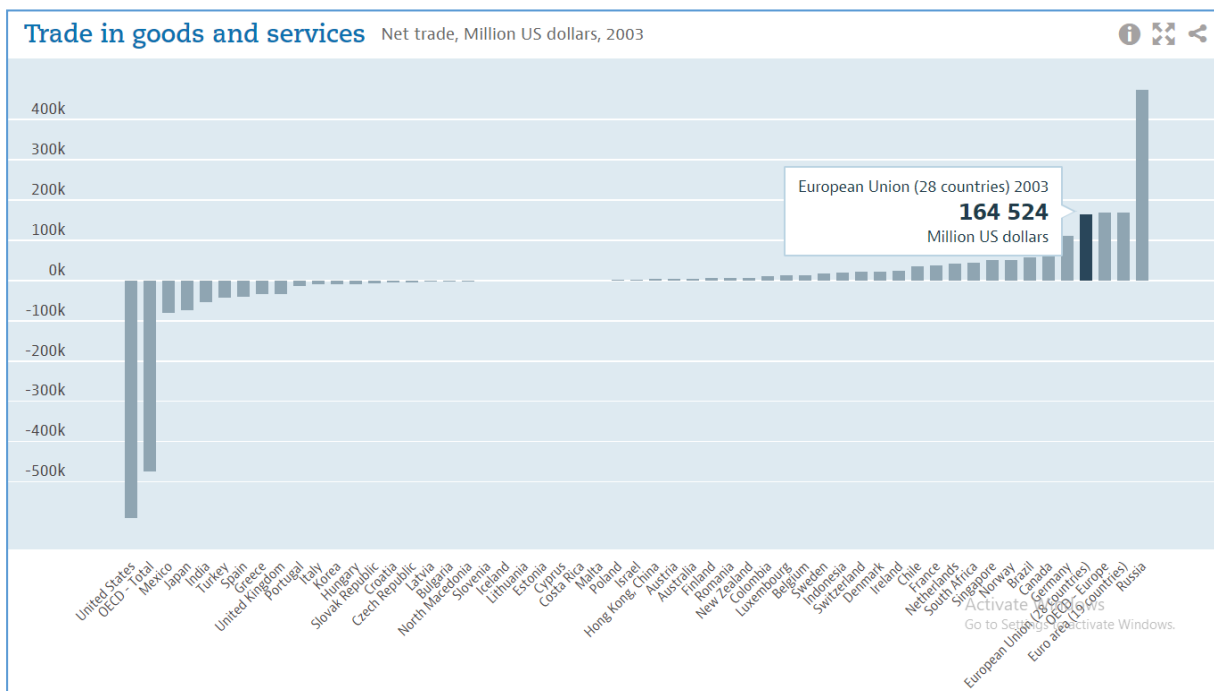
Iz gore prikazanih grafikona vidljivo je da je trgovina roba i usluga bila u padu kada je nastala pandemija Hong-kongške gripe. Kao primjer navedena je Južna Afrika (kao zemlja za koju su vrijednosti navedene i prije 1970. godine), i to:

1968. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	30.589
1969. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	25.969
1970. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	21.209

Grafikoni 10 i 11: Usporedba trgovine roba i usluga u 2002. i 2003. godini – pojava SARS-a
2002. godina

2003. godina

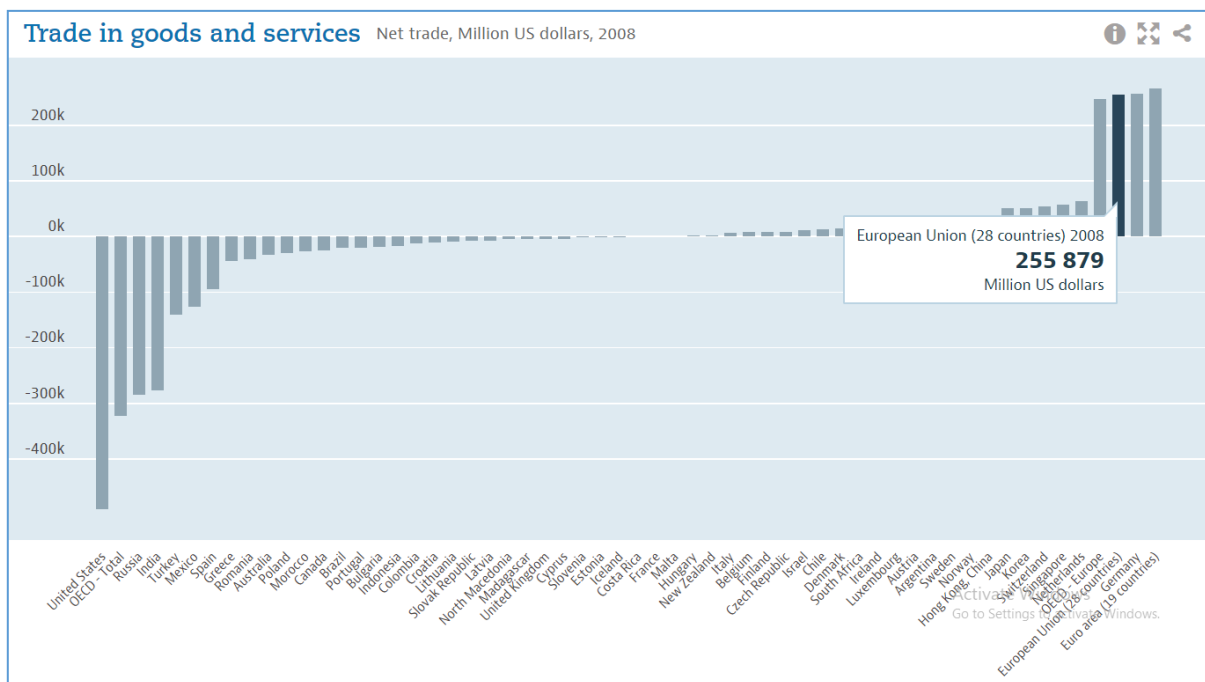
Izvor: OECD (2021)

Iz gore prikazanih grafikona vidljivo je da je trgovina roba i usluga bila u padu. Kao primjer odabrana je Europska unija radi usporedbe, i to:

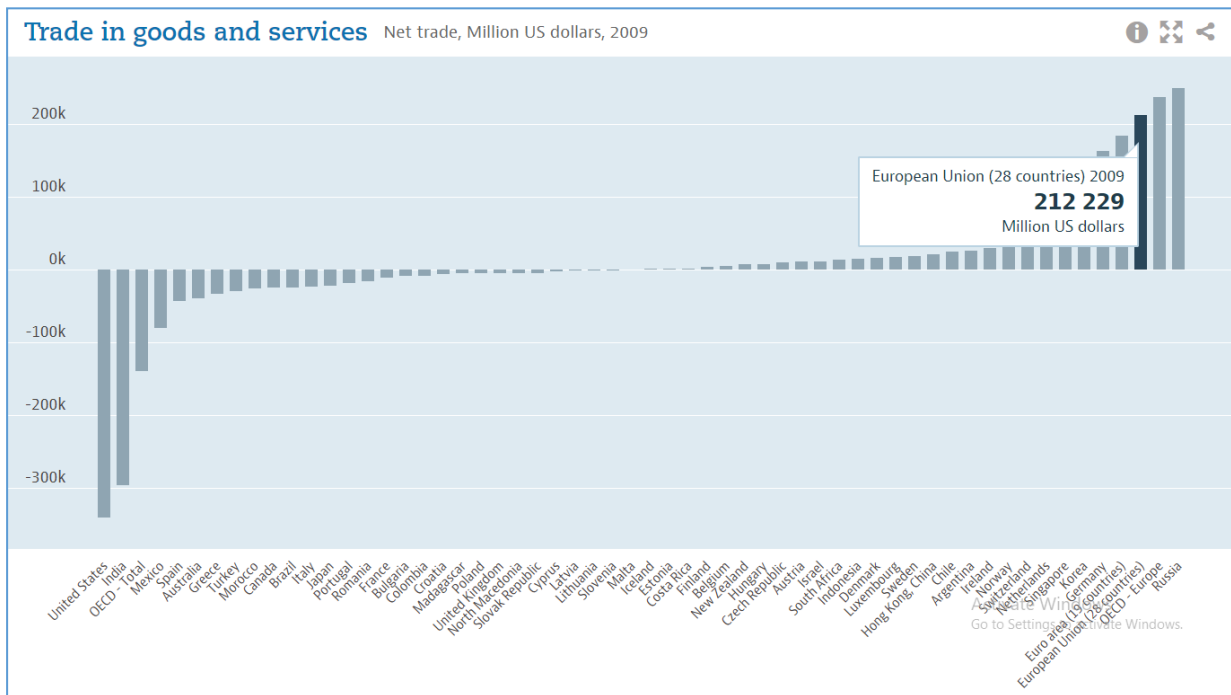
2002. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	240.875
2003. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	164.524

Grafikoni 12 i 13: Usporedba trgovine roba i usluga u 2008. i 2009. godini – pojava Svinjske gripe

2008. godine

2009. godine

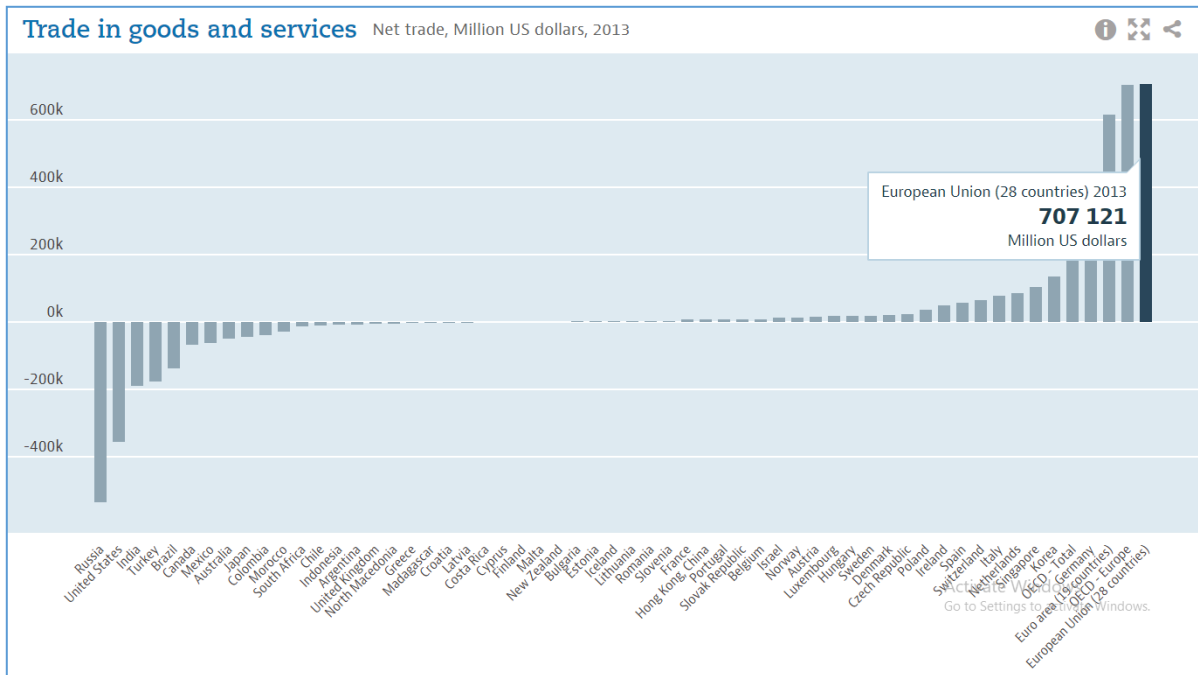
Izvor: OECD (2021)

Iz gore prikazanih grafikona vidljivo je da je trgovina roba i usluga bila u padu. Kao primjer odabrana je Europska unija radi usporedbe, i to:

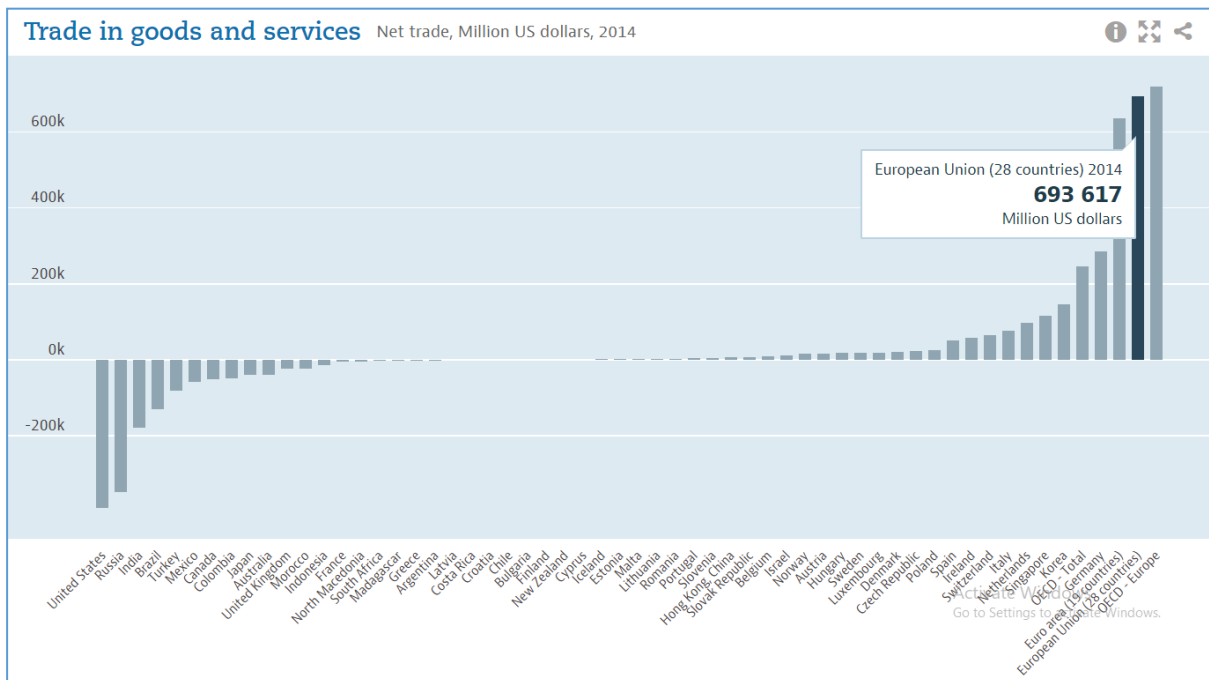
2008. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	255.879
2009. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	212.229

Grafikoni 14, 15 i 16: Usporedba trgovine roba i usluga u 2013., 2014. i 2015. godini – pojava Ebole

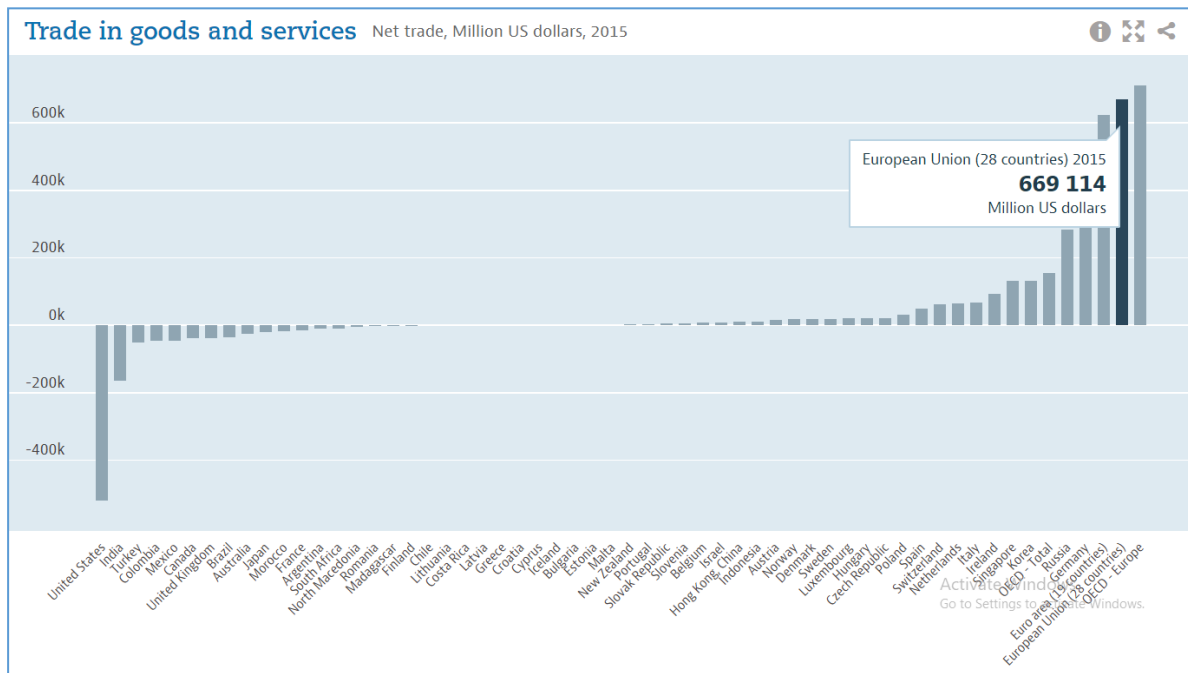
2013. godina

2014. godina

2015. godina

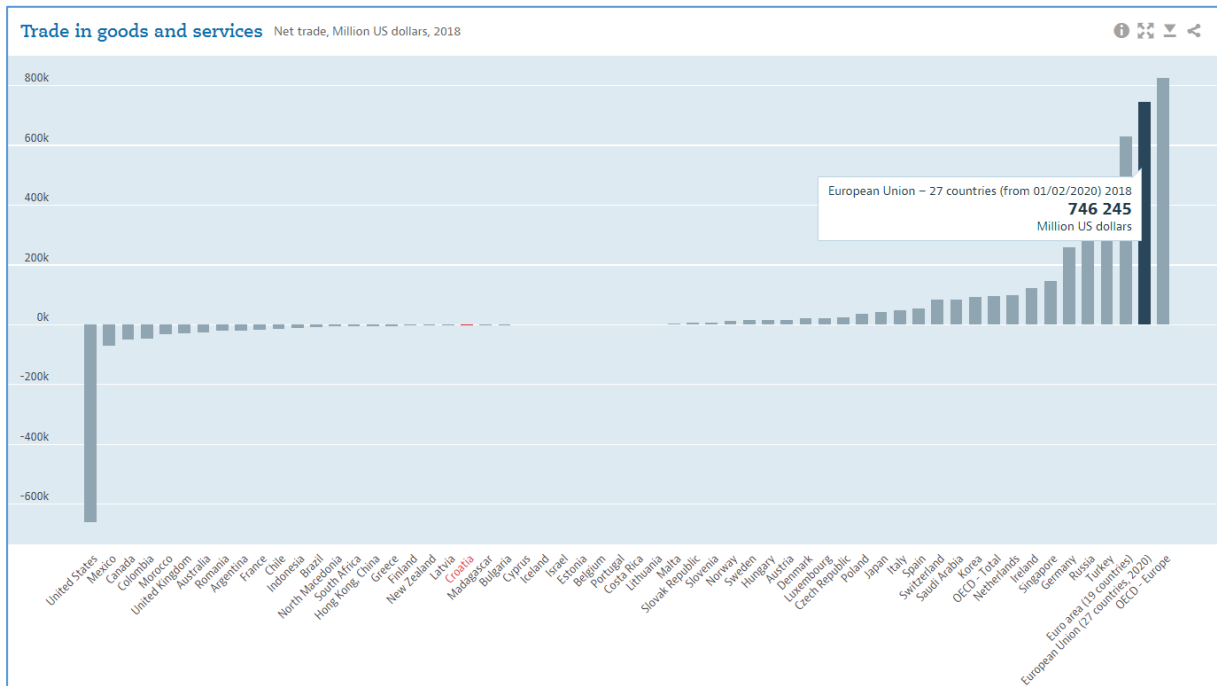
Izvor: OECD (2021)

Iz gore prikazanih grafikona vidljivo je da je trgovina roba i usluga bila u padu. Kao primjer odabrana je Europska unija radi usporedbe, i to:

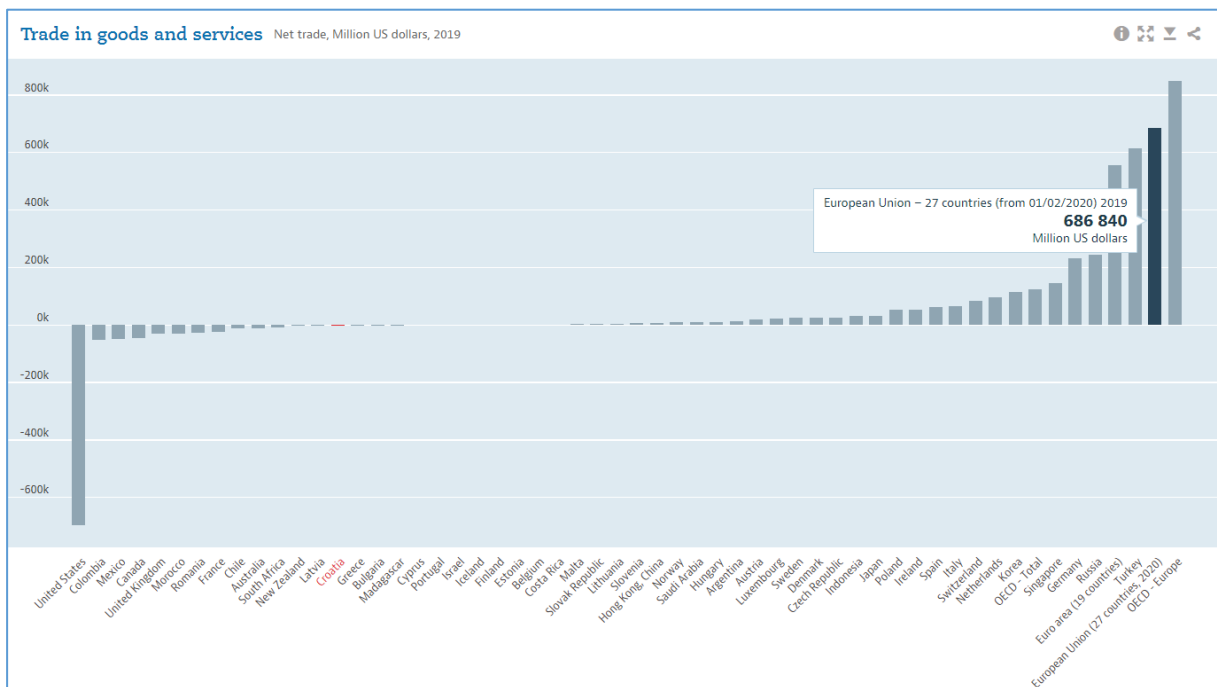
2013. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	707.121
2014. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	693.617
2015. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	669.114

Grafikoni 17, 18 i 19: Usporedba trgovine roba i usluga u 2018., 2019. i 2020. godini – pojava koronavirusa COVID-19

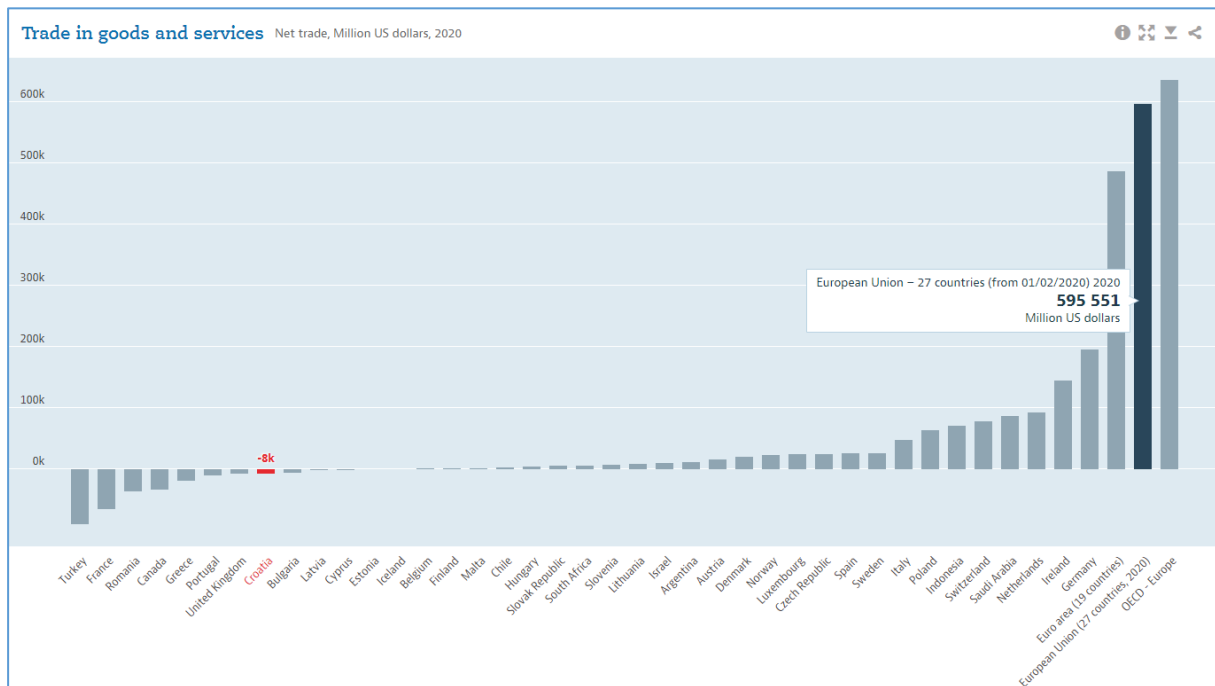
2018. godina

2019. godina

2020. godina

Izvor: OECD (2021)

Iz gore prikazanih grafikona vidljivo je da je trgovina roba i usluga bila u padu. Kao primjer odabrana je Europska unija radi usporedbe, i to:

2018. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	746.245
2019. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	686.840
2020. godine NETO trgovina iznosila je u milijunima dolara	595.551

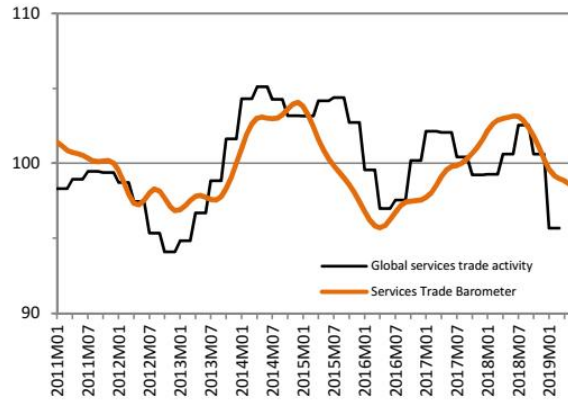
Svjetska trgovinska organizacija prati indeks djelatnosti trgovine, a prema njihovom Services Trade Barometer-u prikazan je opadajući trend svjetske trgovine, kako roba tako i usluga, a taj opadajući trend se povećava krajem 2019. i u prvom kvartalu 2020. godine. U lipnju 2019. godine zabilježen je pad trgovine usluga do 98,4 ispod osnovne vrijednosti koja iznosi 100. Još veći pad bilježi se u prosincu iste godine i iznosi 96,8, a nasuprot 2018. godine kada je barometar pokazivao vrijednost 103,1. WTO navodi kako pokazatelji odražavaju ekonomski utjecaj virusa COVID-19 koji može povećati opadajući trend u nadolazećim mjesecima. Njihova predviđanja pokazala su se točnima te se opadajući trend nastavlja i u lipnju 2020. godine kada barometar pokazuje vrijednosti od 95,6, a najniža točka dosegnula je vrijednost od 91,2. Ipak, u prosincu 2020. godine vidljiv je oporavak trgovine uslugama kada se barometar popeo iznad 100 i pokazuje vrijednosti od 104,7 (grafikoni 20, 21, 22 i 23).

Grafikoni 20, 21, 22 i 23: Barometar trgovine uslugama od lipnja 2019. do prosinca 2020. godine

Services Trade Barometer
Index value, June 2019

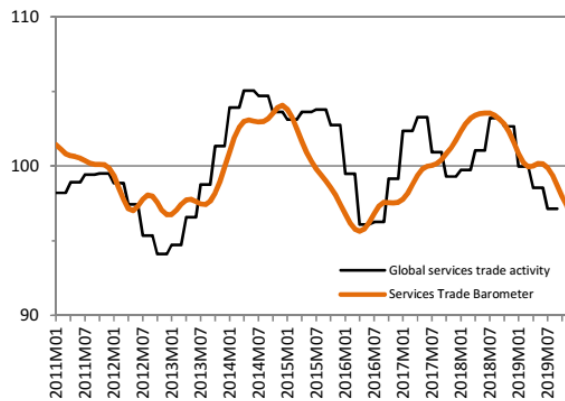
Index history, trend = 100

Services Trade Barometer
Index value, December 2019

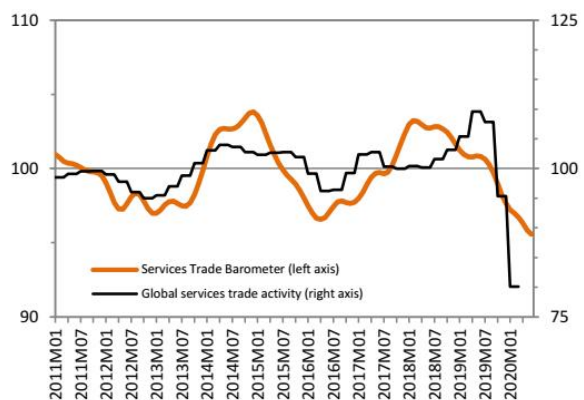
Index history, trend = 100

Services Trade Barometer
Index value, June 2020

Index history, trend = 100

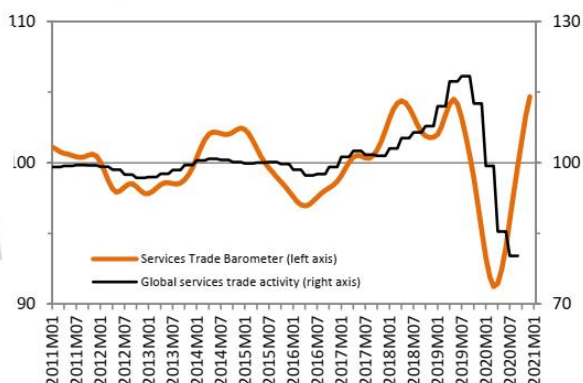

Services Trade Barometer

Index value, December 2020 = 104.7

Index history, trend = 100

Izvor: WTO (2021)

Očitavanje barometra pokazalo je da se trgovina uslugama usporila u navedenom razdoblju, a komponente barometra bilježe najveći pad u zračnom putničkom prometu, i to 93,5, te u prijevozu kontejnera 94,3. Svjetski napori usmjereni su na zaustavljanje širenja bolesti, što pokriva kretanje barometra. Financijske usluge došle su do 97,7, a ICT usluge do 97,0. Svjetla točka ostaje sektor građevine gdje je indeks ostao stabilan na 99,8.

Prateći navedeni barometar vidljivo je da je zabilježen pad trgovine roba do 84,5 (grafikon 26), što znači 15,5 ispod osnovne vrijednosti koja iznosi 100. Prema svim prognozama to je bila jedna od najnižih vrijednosti, a navedeni trend je i dalje bio ispod 100, ali je vrijednost u prosincu 2020. godine otišla preko 100 za 3,9, a u ožujku 2021. godine vrijednost barometra je na 109,7.

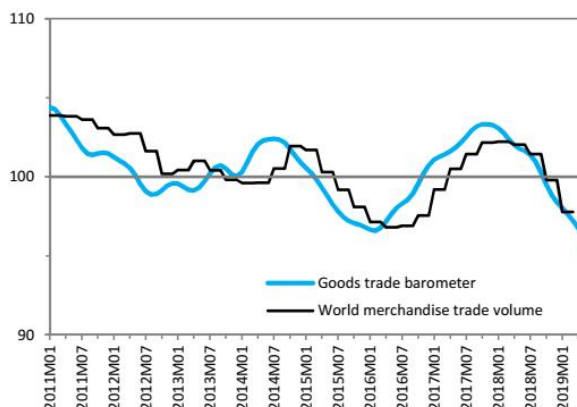
Grafikoni 24, 25, 26 i 27: Barometar trgovine robom od lipnja 2019. do prosinca 2020. godine

Goods trade barometer

Index value, June 2019

Index history, trend = 100

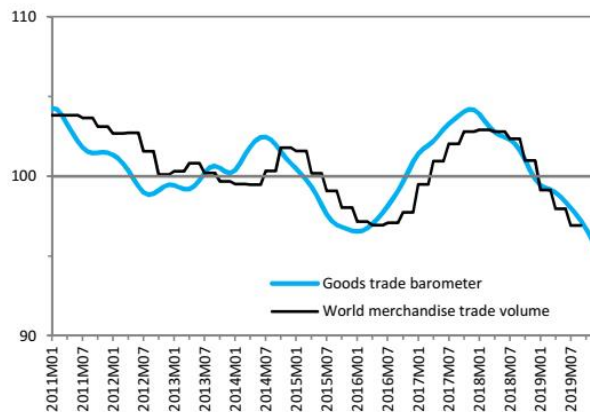

Goods trade barometer

Index value, December 2019

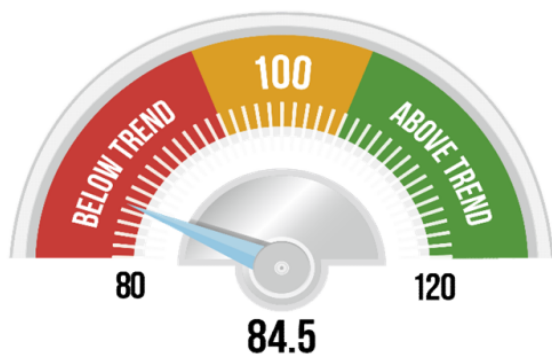

Index history, trend = 100

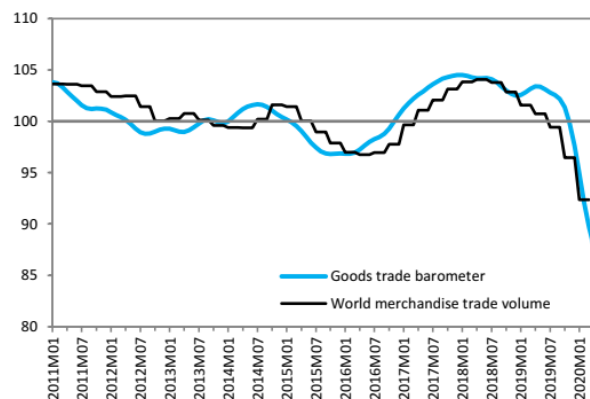

Goods trade barometer

Index value, June 2020

Index history, trend = 100

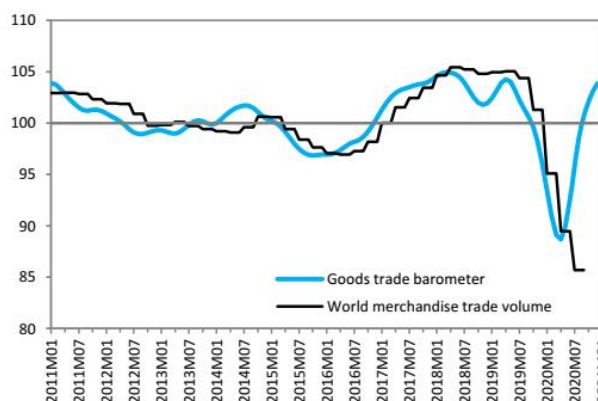

Goods trade barometer

Index value, December 2020 = 103.9

Index history, trend = 100

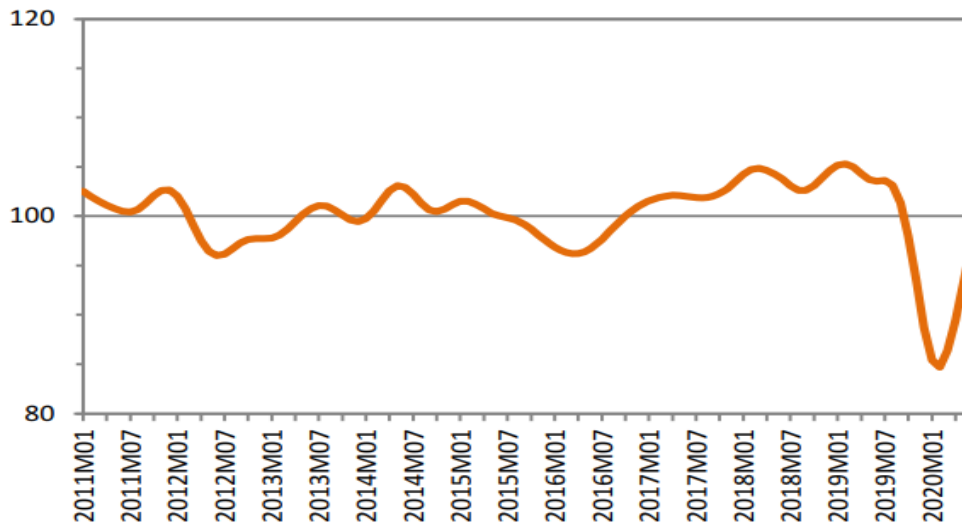
Izvor: WTO (2021)

Kako je pad gotovo svih ekonomskih područja doživio šok i očitovao se u padu vrijednosti, u niže prikazanim grafikonima 28, 29, 30, 31, 32 i 33 vidljivo je koliko je koronavirus COVID-19 utjecao na navedeno. Svijetla točka trenutne globalne krize odnosila se

na građevinske usluge, jer se građevinski sektor unatoč padu svih sektora držao prilično stabilno, ali na početku 2021. godine vidi se da je pandemija utjecala i na taj uslužni sektor, što je prikazano u grafikonu 33.

Grafikoni 28: Globalne usluge prodajnog menagmenta

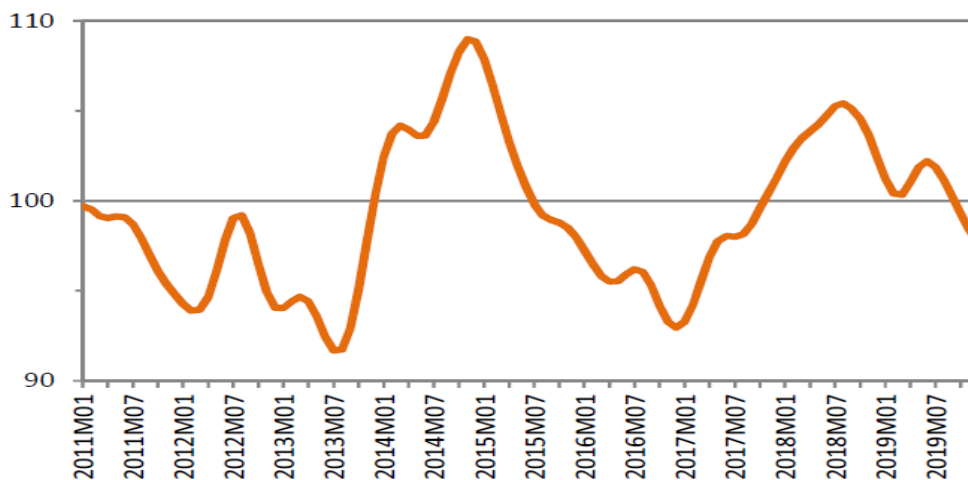
Global services Purchasing Managers' Index 97.0
(Index, trend = 100)

Izvor: WTO (2021)

Grafikoni 29: Globalne financijske transakcije

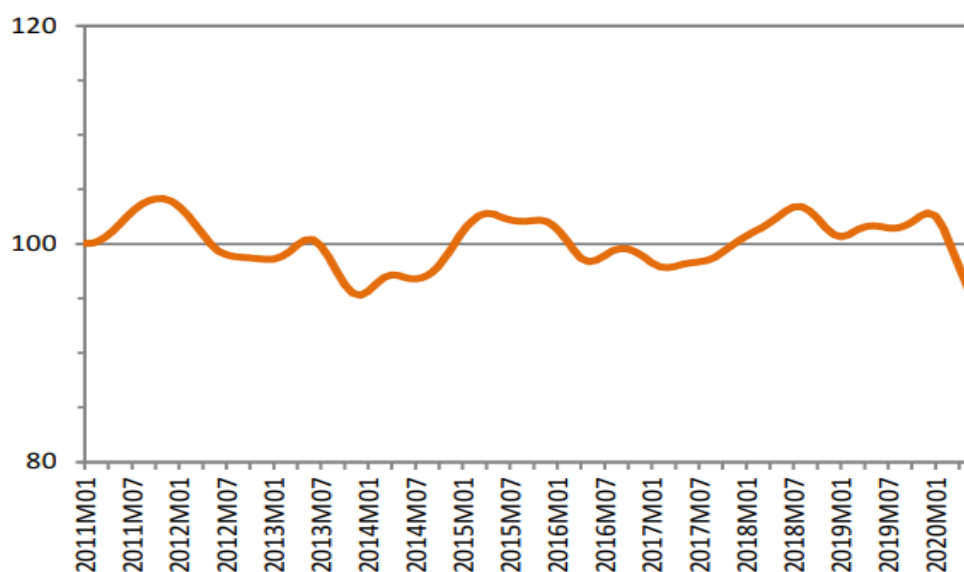
Global financial transactions 97.7
(Index, trend = 100)

Izvor: WTO (2021)

Grafikoni 30: Informatičke, računalne i telekomunikacijske usluge

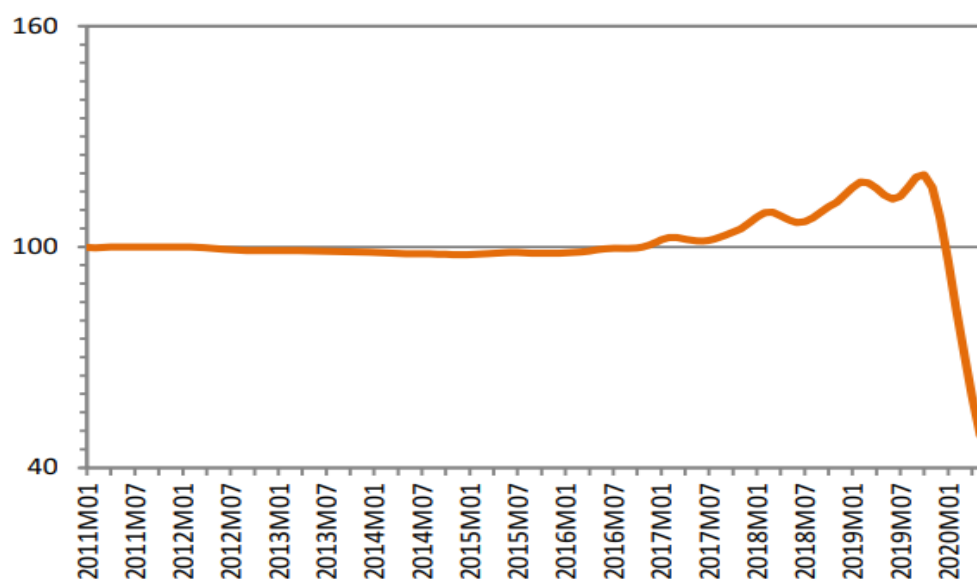
Information, computer and telecom services **94.6**
(Index, trend = 100)

Izvor: WTO (2021)

Grafikoni 31: Globalni prihod od putničkog prometa

Global revenue passenger kilometers (IATA) **49.2**
(Index, trend = 100)

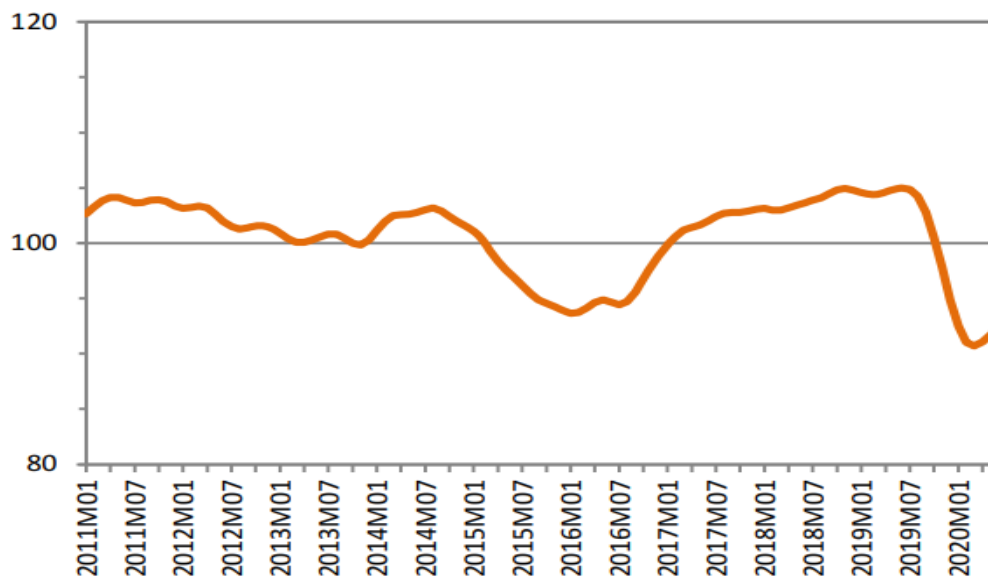
Izvor: WTO (2021)

Grafikoni 32: Prijevoz kontejnerima

Container port throughput

92.4

(Index, trend = 100)

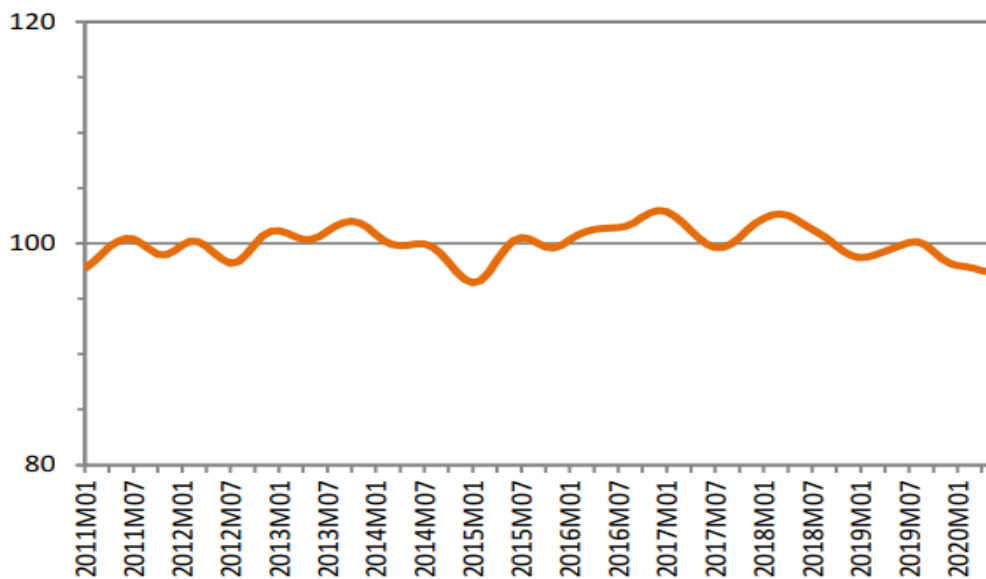
Izvor: WTO (2021)

Grafikoni 33: Građevinski sektor

Building permits in selected economies

97.3

(Index, trend = 100)

Izvor: WTO (2021)

4.3. Industrijska proizvodnja

Zategnuti odnosi između dominantnih gospodarstava koji su se 2018. godine produbili, doveli su do usporavanja globalnog rasta proizvodnje, a daljnji pad rasta proizvodnje povećao se zbog gospodarskih poremećaja izazvanim koronavirusom COVID-19.

Kod pojave globalnih kriznih situacija kao što su pandemije, svjetska proizvodnja bilježi padove i promjene proizvodnje (grafikon 34). Nagla smanjenja proizvodnje i trgovinskih razmjena roba, dobara i usluga, javljaju se zbog ograničenja protoka sirovina, ljudi, usluga i novca.

Primjer za ovo možemo vidjeti u sadašnjem stanju širenja COVID-19 virusa. Većina industrijski razvijenih zemlja objedinjenih po skupinama (Europa, Istočna Azija i Sjeverna Amerika) ekonomski se ograničila i započela smanjenje proizvodnje (tablica 2), a budući da će u ograničavanje biti uključene i druge zemlje, za očekivati je dodatni pad globalnog rasta.

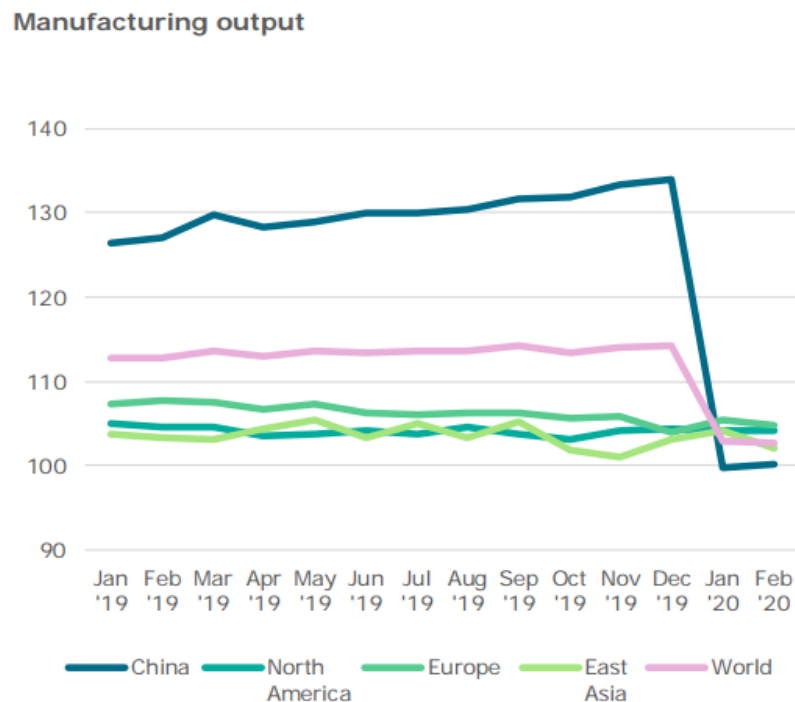
Tablica 2: Indeks industrijske proizvodnje

Industrial production index, base year 2015

	China	North America	Europe	East Asia	World
Jan '19	126.4	105.0	107.4	103.8	112.8
Feb '19	126.9	104.5	107.7	103.3	112.8
Mar '19	129.7	104.5	107.6	103.1	113.7
Apr '19	128.3	103.6	106.6	104.3	113.0
May '19	128.9	103.8	107.3	105.5	113.6
Jun '19	130.0	104.3	106.3	103.4	113.5
Jul '19	129.9	103.9	106.1	105.1	113.6
Aug '19	130.5	104.5	106.2	103.4	113.7
Sep '19	131.7	103.9	106.2	105.2	114.2
Oct '19	131.8	103.2	105.6	102.0	113.4
Nov '19	133.4	104.2	105.8	101.0	114.1
Dec '19	134.0	104.3	104.0	103.0	114.2
Jan '20	99.8	104.2	105.5	104.3	103.0
Feb '20	100.3	104.2	104.9	102.0	102.6

Izvor: Committee for the Coordination of Statistical Activities (2020)

Grafikon 34: Industrijska proizvodnja

Izvor: Committee for the Coordination of Statistical Activities (2020)

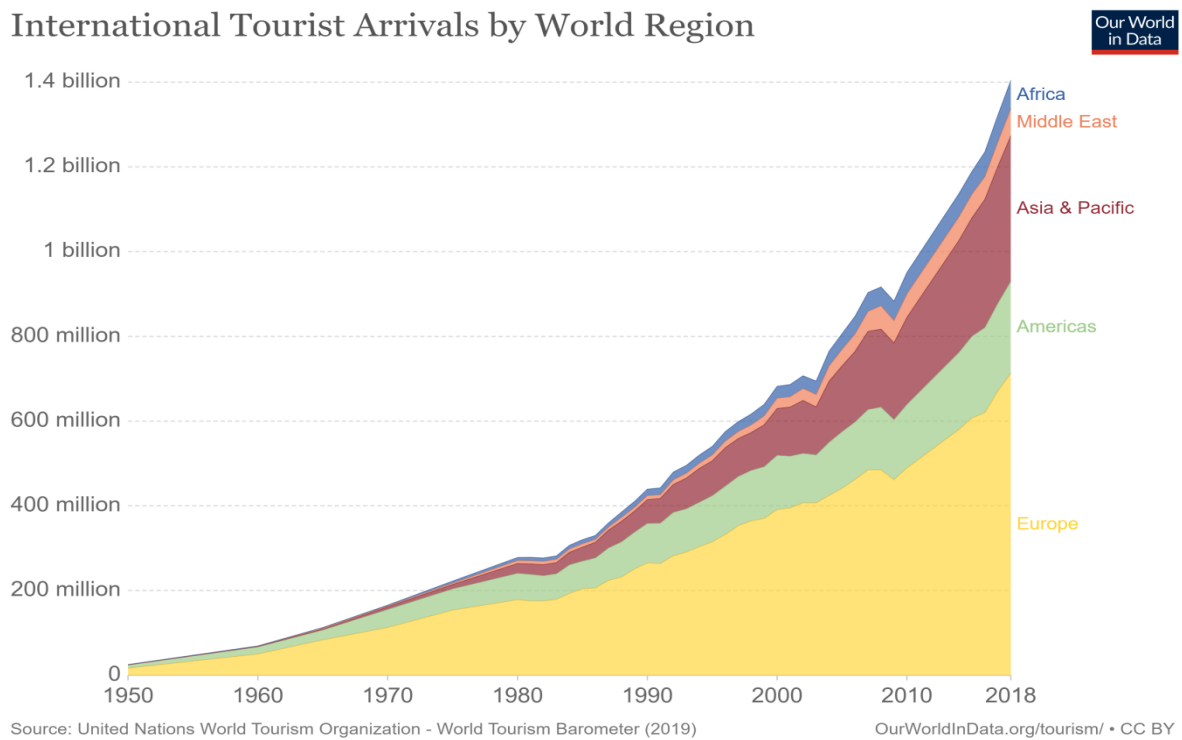
4.4. Turizam

Danas turizam drži jednu od vodećih ekonomskih svjetskih grana. Svjetska turistička organizacija (UNWTO) procjenjuje da je od 1950. godine, odnosno nakon Drugog svjetskog rata, bilo samo 25 milijuna turističkih dolazaka. U današnje vrijeme godišnje ima 1,4 milijarde međunarodnih dolazaka, odnosno 56 puta više.

Kako se u prošlom stoljeću svijet suočio s više globalnih pandemija, istih godina su se zabilježili i padovi turističkih dolazaka. U grafikonu 35. vidljivi su padovi turističkih dolazaka kritičnih godina i to oko 1960. godine s pojavom Azijske gripe, zatim 80-ih godina pojavom HIV / AIDS-a, pa 2009. godine kada se pojavila Svinjska gripa, itd.

Grafikon 35: Turistički svjetski dolasci

International Tourist Arrivals by World Region

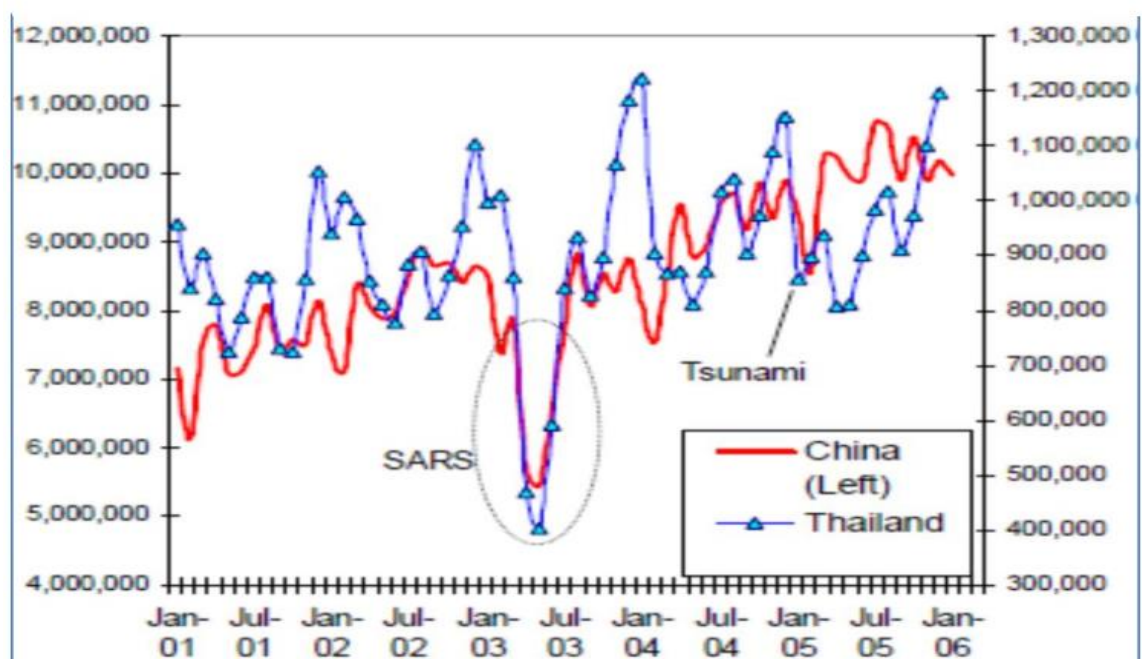

Izvor: Roster (2019)

Iako pojavom globalne krize koju uzrokuju virusi, budu direktno pogođene određene regije, jasno je da tom prilikom (kao što je bio slučaj 2002. godine pojavom SARS-a – grafikon 36) posljedice ostavljaju trag na svijet u globalu te ekonomske posljedice ne trpe samo pogođene regije.

Grafikon 36: Početni odgovor na SARS, nagli kolaps u dolascima turista u Kini i Tajlandu

Figure 6. Initial response to SARS: sudden collapses in tourist arrivals

Izvor: Jonas (2013)

Širenje virusa donijelo je karantenske mjere u mnogim zemljama te su zatvorene granice i zabranjena putovanja, što izravno utječe na turistički sektor. Svjetski turizam se od 2000. godine neprekidno povećavao i više se nego udvostručio, osim manjih negativnih oscilacija 2003. godine kod pojave SARS-a i 2009. godine kada je svijet zahvatila velika ekonomska kriza, ali prognoze UNWTO-e govore o smanjenju međunarodnih svjetskih putovanja za preko 70% u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu što je vidljivo u grafikonu 37, za što je neposredno kriv COVID-19.

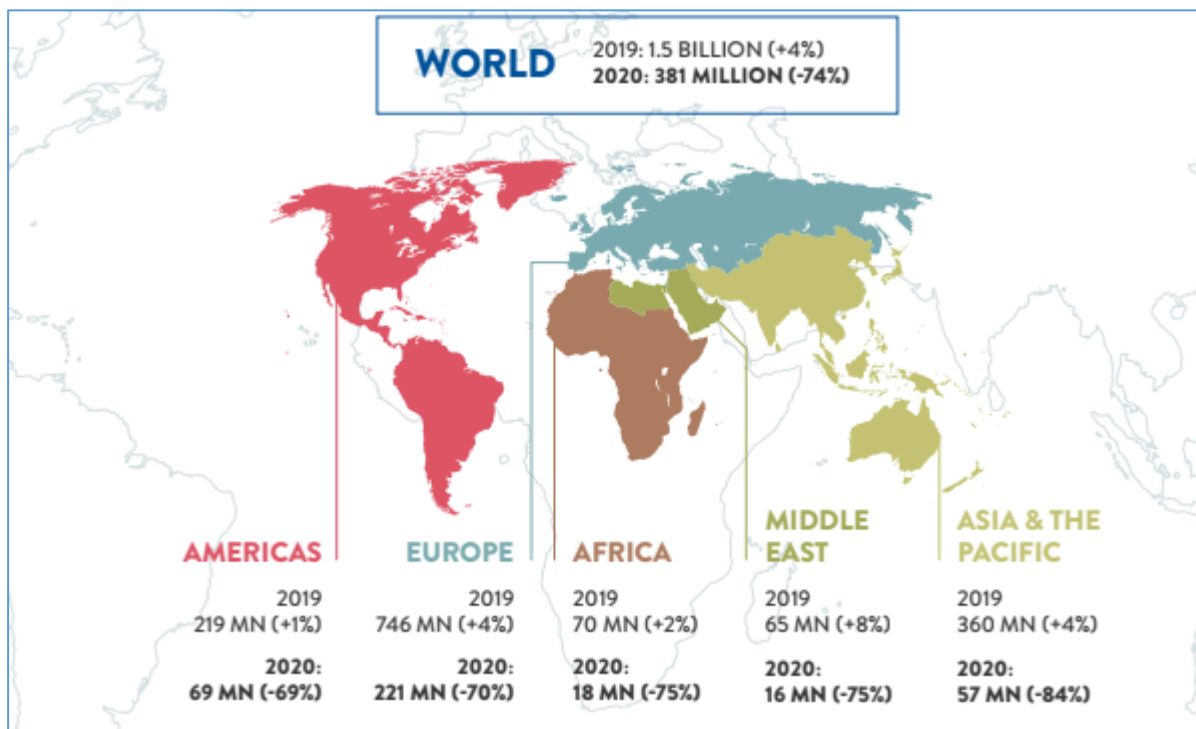
Grafikon 37: Pad međunarodnog turizma

Izvor: World Tourism Organization (2020)

Zemlje kojima je turizam osnovna grana privrede osjetljive su na utjecaj globalnih promjena kao što su prirodne nepogode, ratovi, ekonomske krize, pandemije i druga ugrožavajuća događanja. Zemlje kojima ekonomija uvelike ovisi o turizmu, kao što je npr. Hrvatska kojoj je turizam jedna od osnovnih gospodarskih grana, najviše su pogođene nedavnim karantenskim mjerama kojima je razlog pandemija COVID-19 (na slici 3. vidljiv je pad međunarodnog dolaska turista na globalnoj razini). Kraj krizi nije nastupio nakon otvaranja granica, jer sektor turizma uvelike ovisi o opskrbnim lancima i nakon krize.

Slika 3: Međunarodni dolasci turista – usporedba 2019. i 2020. godine

Izvor: World Tourism Organization (2020)

5. UTJECAJ PANDEMIJE NA SOCIOEKONOMSKA KRETANJA U HRVATSKOJ

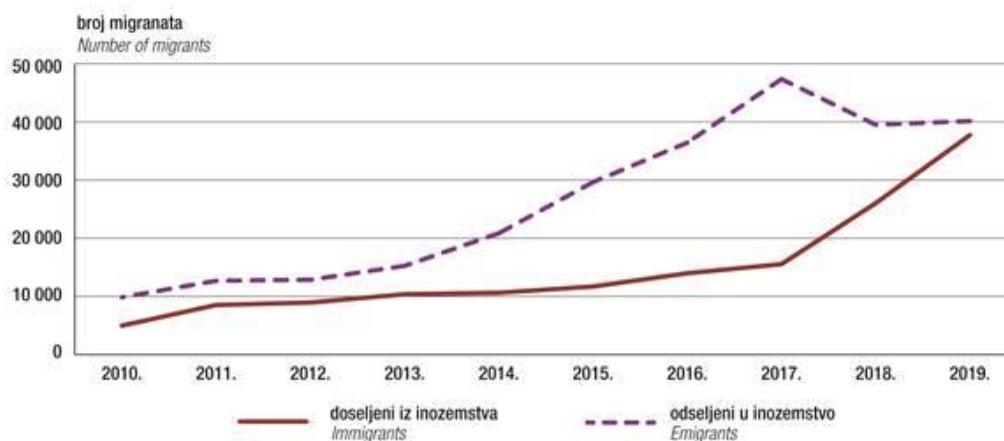
Svaka nepogoda globalnih razmjera izravno utječe i na socioekonomske prilike u Hrvatskoj. Današnja ugrožavajuća pojava u vidu koronavirusa sveprisutna je u RH, a prema službenoj stranici Vlade RH KORONAVIRUS.HR na dan 20. lipnja 2021. godine ukupan broj zaraženih osoba je 359.173, dok je 8.174 osobe preminulo. Rasprostranjenost zaraženih i preminulih po županijama vidljiva je u priložima 2 i 3.

Uz svaku globalnu negativnu pojavu događaju se i velike promjene, oscilacije i padovi izvoza, uvoza, proizvodnje, zaposlenosti, demografske prilike bilježe velike promjene i kretanja pučanstva. Bilo da su u pitanju ratna događanja, pandemije, globalne ekonomske krize, prirodne katastrofe, kako sve nacije, tako i Hrvatsku očekuju veliki izazovi za svakodnevni život i gospodarstvo, infrastrukturu, imovinu, tehnologiju, i sl.

Iako su pandemije kroz povijest utjecale na migracije stanovništva, u današnje vrijeme osim koronavirusa okolnosti kao što su manjak radne snage i potraga za boljim životom utjecale su na zamjetan odljev Hrvata u zemlje Europske unije (EU), a manje u ostale svjetske države. Vanjske migracije hrvatskog stanovništva u 2019. godini, prema priopćenju Hrvatskog zavoda za statistiku, bilježe negativan saldo koji iznosi -2.422, jer se u RH iz inozemstva doselilo 37.726 osoba, a u inozemstvo odselilo 40.148 osoba. Ovaj trend je ipak povoljan, jer je u padu s obzirom na 2018. godinu kada je u inozemstvo iz RH odselilo 39.515 osoba, a doselilo 26.029 osoba, a ukupan saldo migracija iznosio je -13.486 osoba, prema grafikonu 38.

Grafikon 38: Saldo migracije stanovništva RH od 2010. do 2019. godine

G-1. SALDO MIGRACIJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE S INOZEMSTVOM OD 2010. DO 2019.
NET MIGRATION OF POPULATION OF REPUBLIC OF CROATIA WITH FOREIGN COUNTRIES, 2010 – 2019

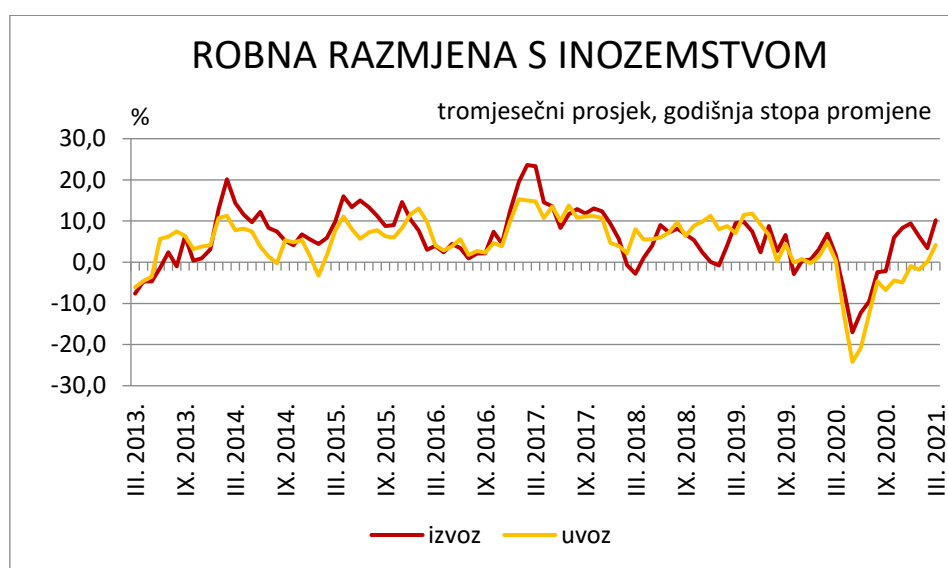

Izvor: Državni zavod za statistiku RH – DZS (2020)

Što se tiče gospodarstva, gotovo svi sektori bilježe pad – od izvoza, proizvodnje, industrije, prometa roba, dobara i usluga, a najveći pad zabilježio je turizam koji je jedan od primarnih hrvatskih gospodarskih sektora.

Napredak tuzemnog gospodarstva uvelike ovisi o izvozu i uvozu. Domaće gospodarstvo pogođeno je koronavirusom kao i ostale zemlje, a reakcija na pandemiju COVID-19 vidljiva je u grafikonu 39 gdje je prikazan pad uvoza od -24,2% te pad izvoza od -17,0% u svibnju 2020. godine. Ipak, stavljanje situacije pod kontrolu u prvom kvartalu 2021. godine rezultiralo je povećanjem uvoza na 10,2% te izvoza na 4,2%.

Grafikon 39: Robna razmjena RH s inozemstvom

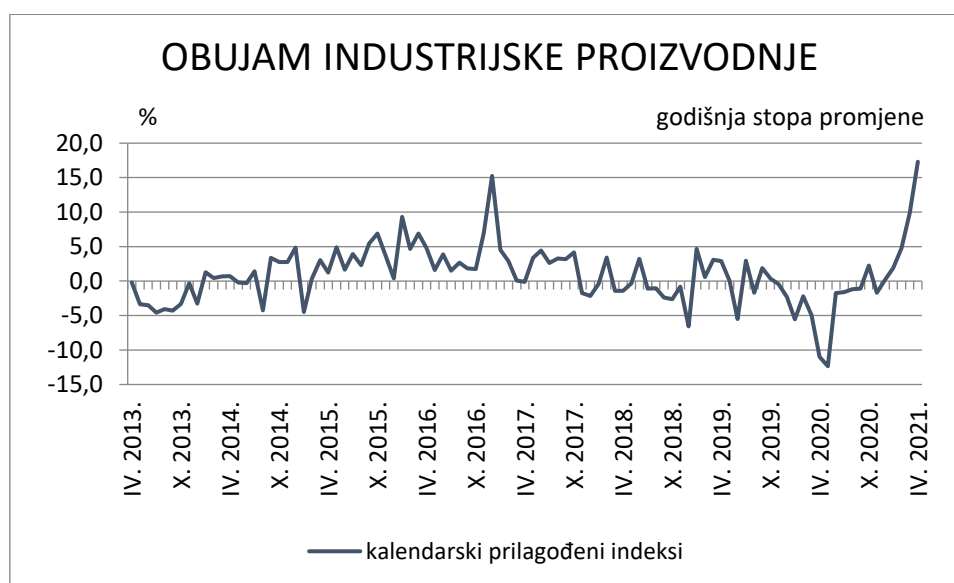

Izvor: DZS (2021)

Najotporniji na trenutnu situaciju pokazali su se građevinski, a za njim i industrijski sektor. Ipak, za Hrvatsku je najveći izazov niska konkurentnost industrije, jer njezin udjel zaostaje za usporedivim zemljama i prosjekom EU, a snažna i konkurentna industrija se brže i stabilnije oporavlja.

Na grafikonu 40. vidi se nagli pad industrijske proizvodnje u travnju 2020. godine kao reakcija na krizu uzrokovanu koronavirusom i indeks proizvodnje je iznosio -12,4%, ali se pozitivan rast vidi već u drugoj polovici 2020. koji u travnju 2021. godine iznosi 17,3%.

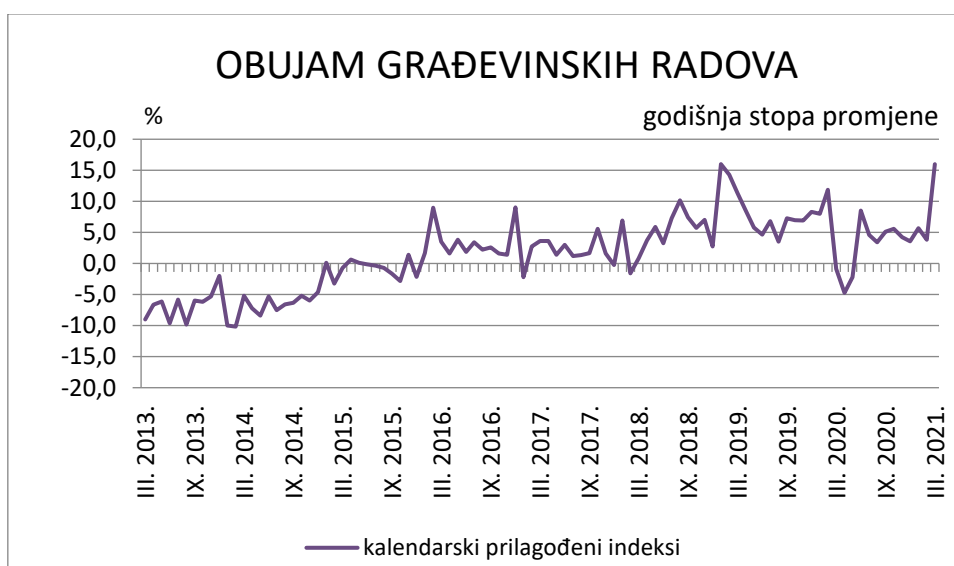
Grafikon 40: Industrijska proizvodnja u RH

Izvor: DZS (2021)

Građevinski sektor se u Hrvatskoj, kao i u ostatku svijeta, pokazao najmanje pogođen globalnom pandemijom, što je vidljivo u grafikonu 41. Negativan trend i pad građevinskih radova do -4,7% u mjesecu travnju 2020. godine brzo se podigao te se navedeni sektor ubrzo oporavio i već u mjesecu lipnju 2020. godine bilježi rast na 8,5%, i od tada je u porastu.

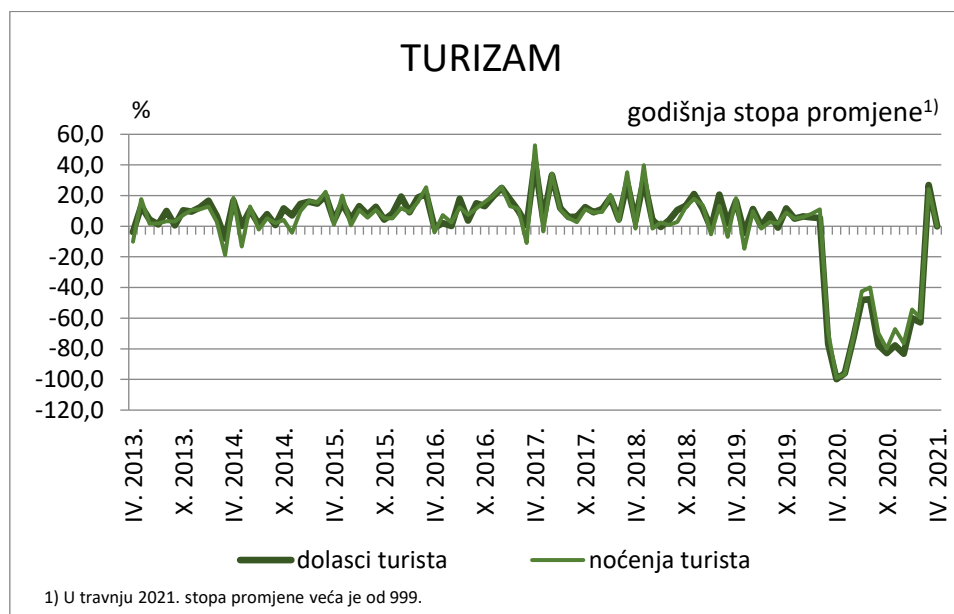
Grafikon 41: Građevinski sektor

Izvor: DZS (2021)

Hrvatska kao turistička zemlja uvelike je pogođena zadnjom pandemijom i karantenskim mjerama koje su utjecale na ukupan broj dolazaka turista. Iz grafikona 42. vidljiv je ogroman pad dolazaka turista koji u mjesecu travnju 2020. godine bilježi negativan trend od 98,9%. Porast se vidi u ožujku 2021. godine i iznosi 24,2%, a topa promjene veća je od 999.

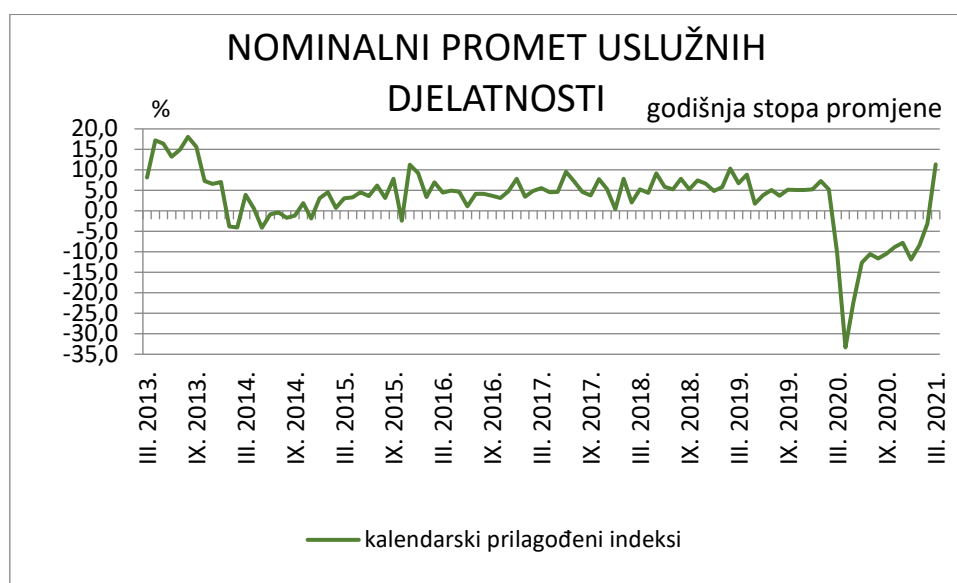
Grafikon 42: Prikaz dolazaka i noćenja turista u RH

Izvor: DZS (2021)

Promet uslugama je pogođen nešto manje nego turistički sektor, a kao reakciju na pandemiju koronavirusa bilježi najniži negativni trend u mjesecu travnju 2020. godine u iznosu od -33,3%, što je vidljivo u grafikonu 43. Nakon najniže točke, vidljiv je porast prometa uslugama te se do ožujka 2021. godine popeo na 11,4%, što je više nego vrijednosti koje su zabilježene prije proglašenja pandemije u RH, odnosno 11.03.2020. godine.

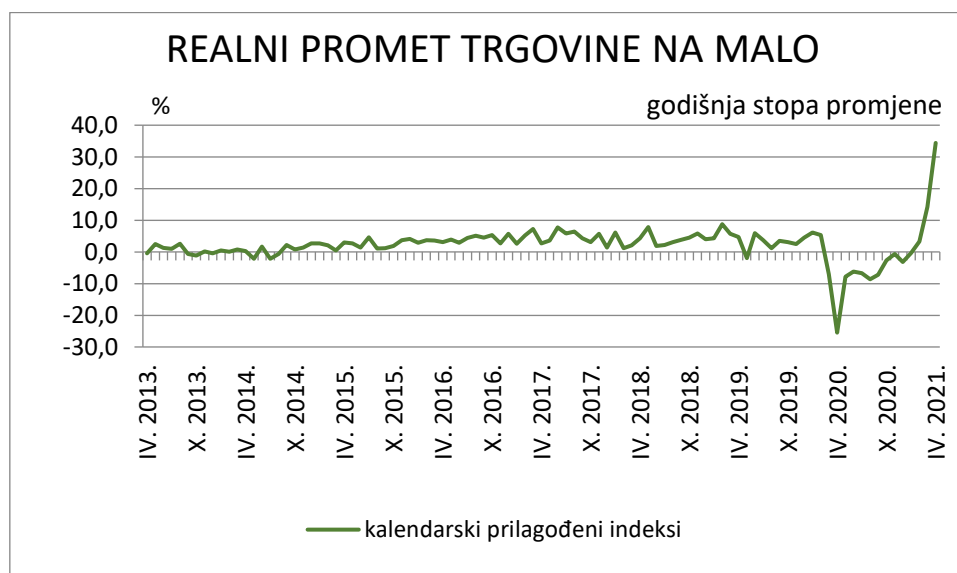
Grafikon 43: Promet uslužnih djelatnosti u RH

Izvor: DZS (2021)

Trgovina na malo u travnju 2020. godine bilježi pad od 25,5%, dok se stopa rasta u travnju 2021. godine povećala na 34,4% te i dalje bilježi rast, što je vidljivo na grafikonu 44.

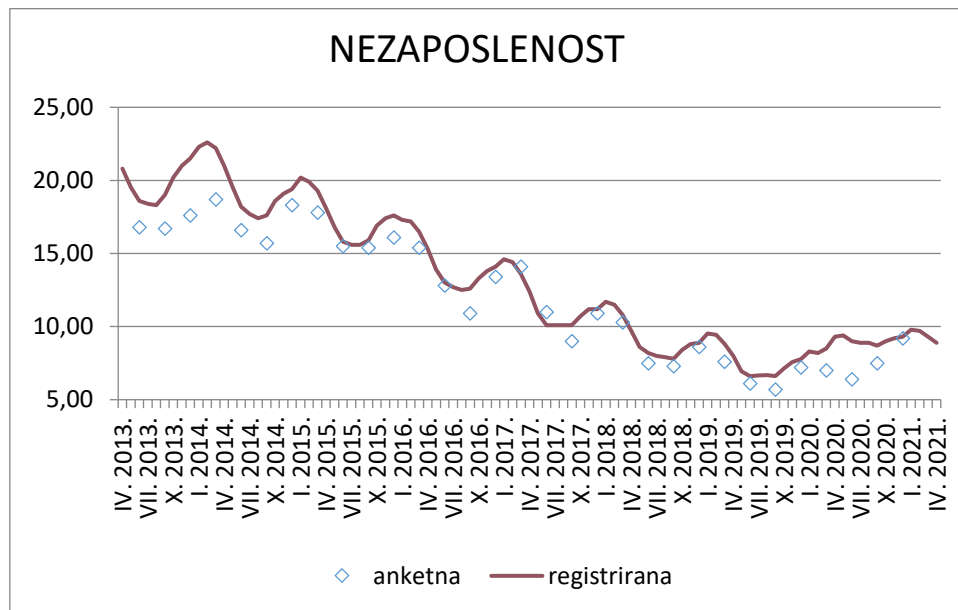
Grafikon 44: Promet trgovine na malo u RH

Izvor: DZS (2021)

Kretanja nezaposlenosti prema podacima Državnog zavoda za statistiku je u stalnom padu s manjim oscilacijama sezonskog karaktera (grafikon 45) te se najniža stopa nezaposlenosti od 6,7% bilježi u mjesecu kolovozu 2019. godine, ali se prateći pojavu pandemije povećava te u mjesecu ožujku 2020. godine iznosi 8,5%. Trend povećanja nezaposlenosti traje do danas, a trenutno iznosi 8,9%.

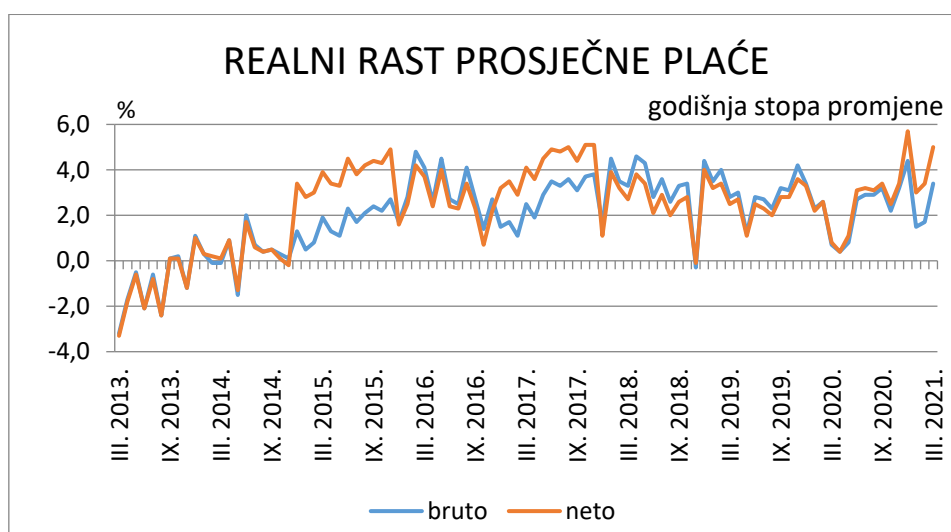
Grafikon 45: Nezaposlenost u RH

Izvor: DZS (2021)

Trgovina bilo robom, dobrima ili uslugama ne postoji bez kupovne moći. Trenutna pandemija uvelike je utjecala na kretanje plaća pa je krajem 2019. godine došlo do naglog pada plaća te je visina prosječne plaće padala sve do travnja 2020. godine, a od tada (uz manje ili veće promjene) plaće su rasle, kako je prikazano u grafikonu 46. Realno za očekivati, prilikom pada plaća jače je stradao privatni sektor, a javni sektor je ostao nepromijenjen.

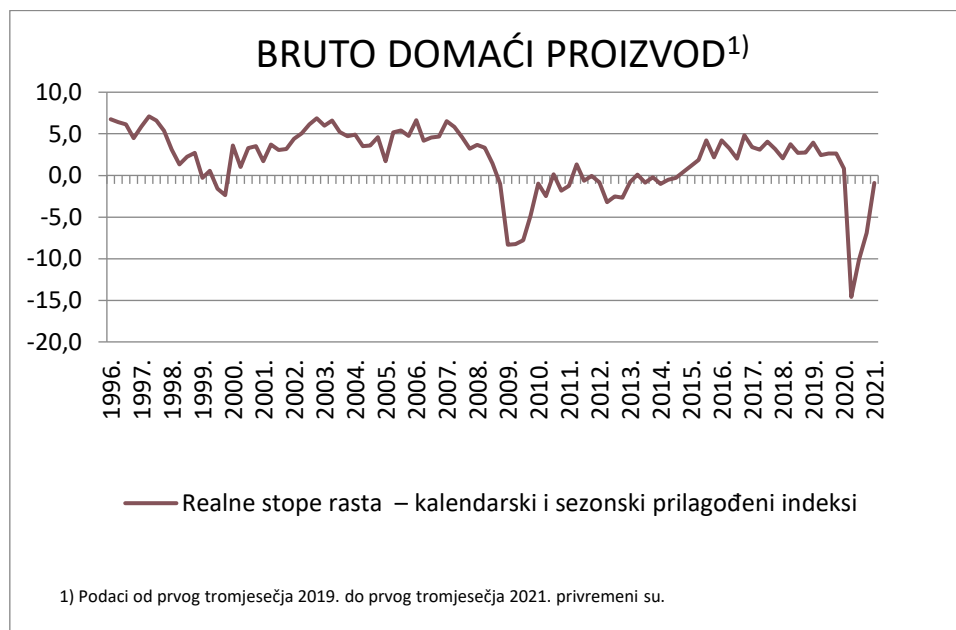
Grafikon 46: Prikaz realnog rasta prosječne plaće u RH

Izvor: DZS (2021)

Bruto domaći proizvod realno je manji za 0,7% u prvom tromjesečju 2021., dok je sezonski prilagođeni tromjesečni BDP realno manji za 0,9% u odnosu na isto tromjesečje 2020.

Grafikon 47: Bruto domaći proizvod RH

Izvor: DZS (2021)

6. ZAKLJUČAK

Ugrožavajuće situacije – svjetske pandemije, nisu teret samo za regiju u kojoj se događaju, nego utječu na globalno gospodarstvo i socijalne kontakte te cjelokupno pučanstvo. Države su u obvezi obavještavati Svjetsku trgovinsku organizaciju o mjerama koje provode a vezane su za trgovinu, te su dužne voditi nacionalnu politiku u skladu s međunarodnom suradnjom za održavanje trgovinskih protoka. Na taj način može se pomoći onima koji se bave krizom i prevladati učinke bezbolnije i brže.

Prioritetno je zadržati otvorene i funkcionalne opskrbne lance kojima teku osnovni proizvodi za krizu, kao što su medicinske potrepštine, prehrana te ICT proizvodi i usluge. Tu se nameće veliki izazov zatvaranja zračnih putova, jer je otkazivanje putničkih letova ograničilo dostupnost zračnog prometa pa su se za hitne otpreme osnovnih roba povećala potražnja a samim time i cijena zračnog tereta, kao i vrijeme za dostavu tereta. Isto tako, ograničio se i prijevoz brodovima gdje je zabilježen veliki pad u prijevozu tereta, promijenjeni su lučki protokoli, a otpremni kontejneri koji su ostali usidreni doveli su do nestašica koje su poskupjela cijenu tereta (uključujući i prehrambene proizvode). Pojavila se i nestašica dostupnosti radne snage za iskrcavanje brodova, odnosno povećanje troškova radne snage zbog povećanih zaštitnih mjera za radnike.

Ograničenje mobilnosti ljudi i karantenske mjere imaju utjecaj na različite trgovinske procese: od fizičkog pregleda robe, testiranja i certificiranja, promjene provođenja antidampinskih istraga, ograničenja vremena i novca za proizvode koji su važni, do zahtjeva koordinacije akcija vlada i privatnog sektora radi pronalaska rješenja za logistička ograničenja koja utječu na isporuku proizvoda tamo gdje su najpotrebniji.

Potrebno je zadržati protok trgovine ubrzavanjem graničnih provjera za medicinske proizvode i hranu, kao i smanjiti fizičku interakciju među carinskim i pograničnim službenicima i trgovaca na granicama digitalizacijom procesa.

Ključna stvar je zadržati kontinuiranu međunarodnu suradnju u suzbijanju virusa, olakšavanju kretanja roba i pružanju usluga te stalnu pomoć zemljama s niskim ili nižim prihodima. Uvelike poticati e-trgovinu, e-plaćanje, e-potpise i e-ugovore. Za brže prevladavanje krize u ovim slučajevima potrebno je pomagati medicinska istraživanja i omogućavati protok podataka te pristup detaljnim zdravstvenim podacima.

Kao što gotovo svi svjetski ekonomski sektori bilježe pad – od izvoza, proizvodnje, industrije, prometa roba, dobara i usluga, tako i Hrvatska podnosi teret globalne pandemije, a kao turistička zemlja zabilježeni pad turizma ozbiljno je naštetio hrvatskoj ekonomiji. Migracije

stanovništva u Europsku uniju sve su izraženija te je razvidan odljev radne snage (koji je osim nedavne Velike svjetske ekonomske krize potaknut i trenutnom pandemijom), a priljev radne snage je osjetno manji. Za nadvladavanje trenutne krizne situacije, Hrvatska bi trebala povećati konkurentnost proizvodnje u svim segmentima, potaći proizvodnost privatnog sektora raznim olakšicama, smanjiti nezaposlenost raznim mjerama.

Sama činjenica negativnog utjecaj koronavirusa na Hrvatsku je smrt 8.174 osobe, odnosno 8,84% (prilozi 3 i 4), smanjenje trgovinske razmjene u zemlji i inozemstvu, pad uvoza, izvoza, industrijske proizvodnje, ogromno negativno djelovanje na turizam, migraciju stanovništva i odljev radne snage, smanjenje plaća i BDP-a.

Ovakve ugrožavajuće situacije kao što su velike globalne pandemije dolaze u valovima, utječu na sve segmente života i društva, stoga je na svima, a pogotovo međunarodnim i nacionalnim institucijama ublažiti negativne efekte te ublažiti dolazak slijedećeg vala.

LITERATURA

1. Berti, A. (2020) *The impact of Covid-19 on global shipping: part 1, system shock*, Ship-technology, URL: <https://www.ship-technology.com/features/impact-of-covid-19-on-shipping/> (2021-06-02)
2. Grgić, M.; Bilas, V.; Franc, S. (2010) *Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji*, Zagreb, Sinergija – nakladništvo d.o.o.
3. Hayat, R. (2020) *Economic Research: Economic implications of the coronavirus*, Robobank, URL: <https://economics.rabobank.com/publications/2020/january/economic-implications-of-the-coronavirus/> (2021-05-01)
4. Jonas, O. B. (2013), *Backgroundpaper: Pandemic Risk*, World Bank Group, URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/16343> (2021-05-29)
5. Knez, J. (2020), *Sve pandemije kroz povijest*, Lider, 17. ožujka 2020., URL: <https://lider.media/poslovna-scena/svijet/infografika-sve-pandemije-kroz-povijest-130435> (2021-05-26)
6. Matić, B. (2004) *Međunarodno poslovanje*, Zagreb, Sinergija – nakladništvo d.o.o.
7. Matić, B.; Lazibat, T. (2001) *Pregledni rad: Od GATT do WTO*, Ekonomski pregled, Vol. 52 No. 5-6, URL: <https://hrcak.srce.hr/28746> (2021-05-25)
8. Pearce, B. (2021) *COVID-19 Passenger market remains weak while air cargo strengthens*, April 2021, IATA URL: <https://www.iata.org/en/iata-repository/publications/economic-reports/passenger-market-remains-weak-while-air-cargo-strengthens/> (2021-06-02)
9. Roster, M. (2019) *Owidturism*, Our Wolrd in Data, URL: <https://ourworldindata.org/tourism> (2021-06-02)
10. Srb, V.; Čulo, I. (2006) *Javno financiranje i monetarna ekonomija*, Požega, Veleučilište u Požegi: Geno d.o.o.

Mrežne stranice

11. Committee for the Coordination of Statistical Activities (2020) *Brošura – How COVID-19 is changing the world a statistical perspective*, URL:
<https://www.upu.int/UPU/media/upu/publications/How-COVID-19-is-changing-the-world-a-statistical-perspective-Vol-I.pdf> (2021-05-25)
12. DZS (2020) *Priopćenje – Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2019*, URL:
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-02_01_2020.htm (2021-06-02)
13. DZS (2021) *Statistika u nizu: gospodarstvo – osnovni pokazatelji*, URL:
<https://www.dzs.hr/hrv/Publication/StatisticsInLine.htm> (2021-05-25)
14. International Monetary Fund, URL: <https://www.imf.org> (2021-05-25)
15. Ministarstvo financija, URL: <https://mfin.gov.hr> (2021-05-25)
16. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, URL: <http://www.mvep.hr> (2021-05-25)
17. OECD (2020) *National Accounts Statistics: National Accounts at a Glance*, URL:
<https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods-and-services.htm#indicator-chart> (2021-06-03)
18. OECD (2020) *Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) – COVID-19 and international trade: Issues and actions*, URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-international-trade-issues-and-actions-494da2fa/> (2021-06-02)
19. The World Bank, URL: <https://www.worldbank.org> (2021-05-25)
20. United Nations, URL: <https://www.un.org> (2021-05-25)
21. Wikimedia Commons (2010), URL:
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=12872431>, (2021-05-31)
22. World Health Organization, URL: <https://covid19.who.int> (2021-06-11)
23. World Tourism Organization (2020) *COVID-19 and tourism – 2020: A year in review*, URL: <https://www.unwto.org/covid-19-and-tourism-2020> (2021-06-07)
24. WTO (2015), URL:
https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its15_mem_obs_e.pdf (2021-06-02)
25. WTO (2020), *Servis Trade Barometar*, URL:
https://www.wto.org/english/news_e/archive_e/wtoi_arc_e.htm (2021-06-02)
26. WTO (2020), *Servis Trade Barometar*, URL:
https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/wtoi_17sep20_e.htm, (2021-06-02)
27. WTO (2020), *Servis Trade Barometar*, URL:
https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/wtoi_11mar20_e.pdf (2021-06-02)
28. WTO (2021) *Who we are*, URL: <https://www.wto.org> (2021-05-25)

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Slika 1.: Karta zemalja članica MMF-a	3
Slika 2.: Zemlje članice WTO-a.....	9
Slika 3: Međunarodni dolasci turista – usporedba 2019. i 2020. godine	40
Tablica 1. Povijesni prikaz najvećih svjetskih epidemija i pandemija.....	13
Tablica 2: Indeks industrijske proizvodnje	35
Grafikon 1. Ekonomske štete tijekom epidemije SARS-a i Svinjske gripe	14
Grafikon 2. Utjecaj COVID-19 na globalno otpremništvo brodovima.....	15
Grafikon 3. Pad pomorskog i zračnog tereta.....	16
Grafikon 4. Potražnja za teretnim i zračnim prometom	17
Grafikon 5. Prihod od putnika.....	18
Grafikon 6: Globalne trgovinske vrijednosti, Stopa rasta u odnosu na prethodni kvartal ..	19
Grafikoni 7, 8 i 9: Usporedba trgovine roba i usluga u 1968., 1969. i 1970. godini – pojava Hong-kongške gripe	20
Grafikoni 10 i 11: Usporedba trgovine roba i usluga u 2002. i 2003. godini – pojava SARS-a	22
Grafikoni 12 i 13: Usporedba trgovine roba i usluga u 2008. i 2009. godini – pojava Svinjske gripe	23
Grafikoni 14, 15 i 16: Usporedba trgovine roba i usluga u 2013., 2014. i 2015. godini – pojava Ebole.....	25
Grafikoni 17, 18 i 19: Usporedba trgovine roba i usluga u 2018., 2019. i 2020. godini – pojava koronavirusa COVID-19	27
Grafikoni 20, 21, 22 i 23: Barometar trgovine uslugama od lipnja 2019. do prosinca 2020. godine	29
Grafikoni 24, 25, 26 i 27: Barometar trgovine robom od lipnja 2019. do prosinca 2020. godine	30
Grafikoni 28: Globalne usluge prodajnog menagmenta	32
Grafikoni 29: Globalne financijske transakcije.....	32
Grafikoni 30: Informatičke, računalne i telekomunikacijske usluge	33
Grafikoni 31: Globalni prihod od putničkog prometa.....	33
Grafikoni 32: Prijevoz kontejnerima.....	34

Grafikoni 33: Građevinski sektor	34
Grafikon 34: Industrijska proizvodnja	36
Grafikon 35: Turistički svjetski dolasci	37
Grafikon 36: Početni odgovor na SARS, nagli kolaps u dolascima turista u Kini i Tajlandu.....	38
Grafikon 37: Pad međunarodnog turizma	39
Grafikon 38: Saldo migracije stanovništva RH od 2010. do 2019. godine.....	41
Grafikon 39: Robna razmjena RH s inozemstvom.....	42
Grafikon 40: Industrijska proizvodnja u RH.....	43
Grafikon 41: Građevinski sektor	43
Grafikon 42: Prikaz dolazaka i noćenja turista u RH.....	44
Grafikon 43: Promet uslužnih djelatnosti u RH	45
Grafikon 44: Promet trgovine na malo u RH	46
Grafikon 45: Nezaposlenost u RH	47
Grafikon 46: Prikaz realnog rasta prosječne plaće u RH	48
Grafikon 47: Bruto domaći proizvod RH.....	48

POPIS KRATICA

MMF – Međunarodni monetarni fond

IMF – International Monetary Found

MBOR – Međunarodna banka za obnovu i razvoj

IBRD – International Bank for Reconstruction and Development

WB – World Bank

ITO – International Trade Organisation

GATT – General Agreement on Tariffs and Trade

WTO – World Trade Organization

UN – Ujedinjeni narodi (United Nation)

IDA – International Development Association

IFC – International Finance Corporation

MIGA – Multilateral Investment Guarantee Agency

ICSID – International Center for Settlement of Investment Disputes

RH – Republika Hrvatska

COVID-19 – Coronavirus disease 2019

ICAO – International Civil Aviation Organization

UNWTO – World Tourism Organization

DZS – Državni zavod za statistiku RH

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, Lidija Valentić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada pod naslovom „Utjecaj pandemije na svjetska socioekonomska kretanja“ te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 21. lipnja 2021. godine

Lidija Valentić

PRILOZI

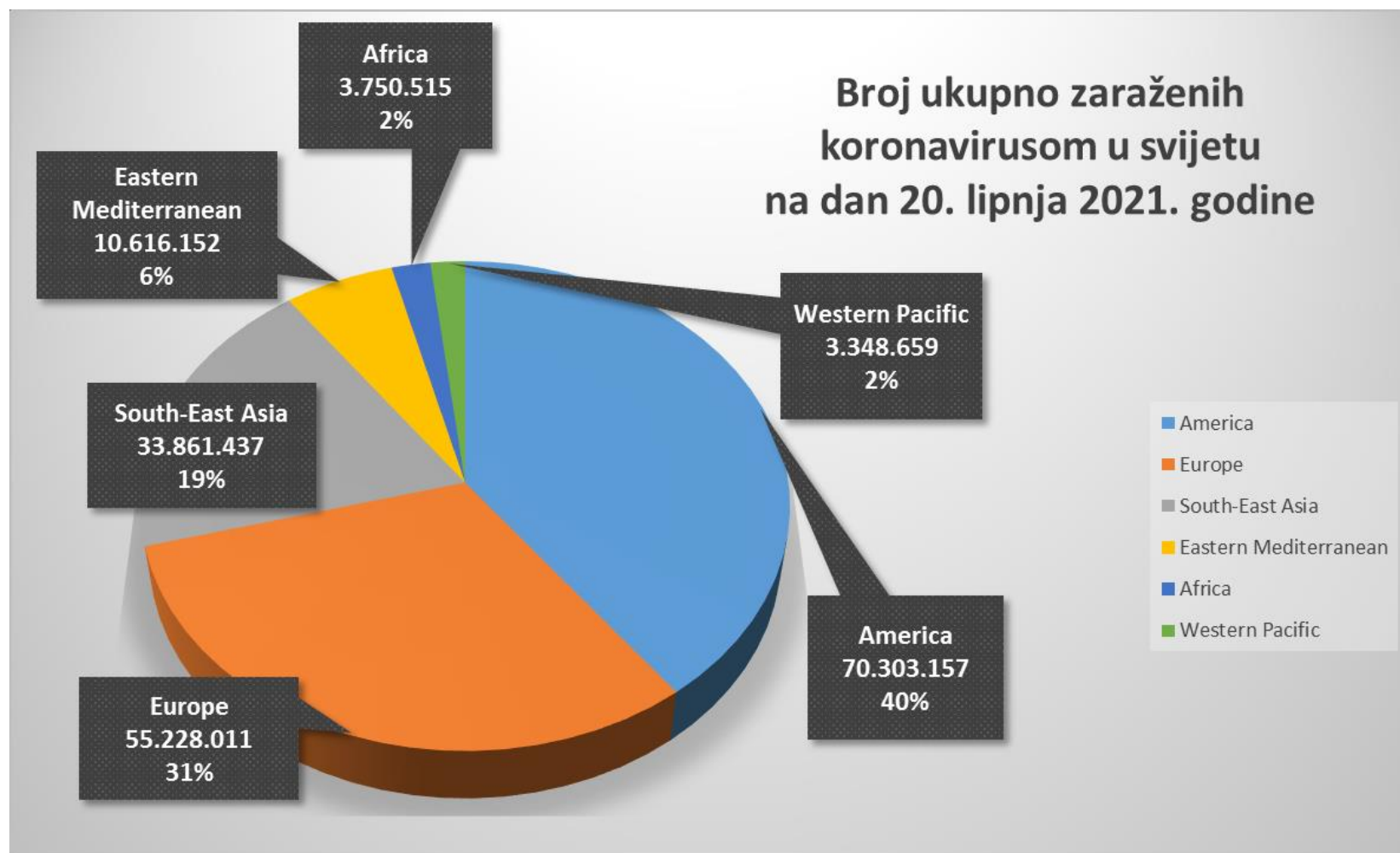
Prilog 1: Broj ukupno zaraženih osoba koronavirusom u svijetu na dan 20. lipnja 2021. godine

REGIJA	SLUČAJEVI	PREMINULI
Amerika	70.303.157	1.848.197
Europa	55.228.011	1.171.603
Jugoistočna Azija	33.861.437	466.989
Istočni Mediteran	10.616.152	210.952
Afrika	3.750.515	91.046
Zapadni Pacifik	3.348.659	51.423
Total	177.107.931	3.840.210

Prilagođeno prema: World Health Organization,

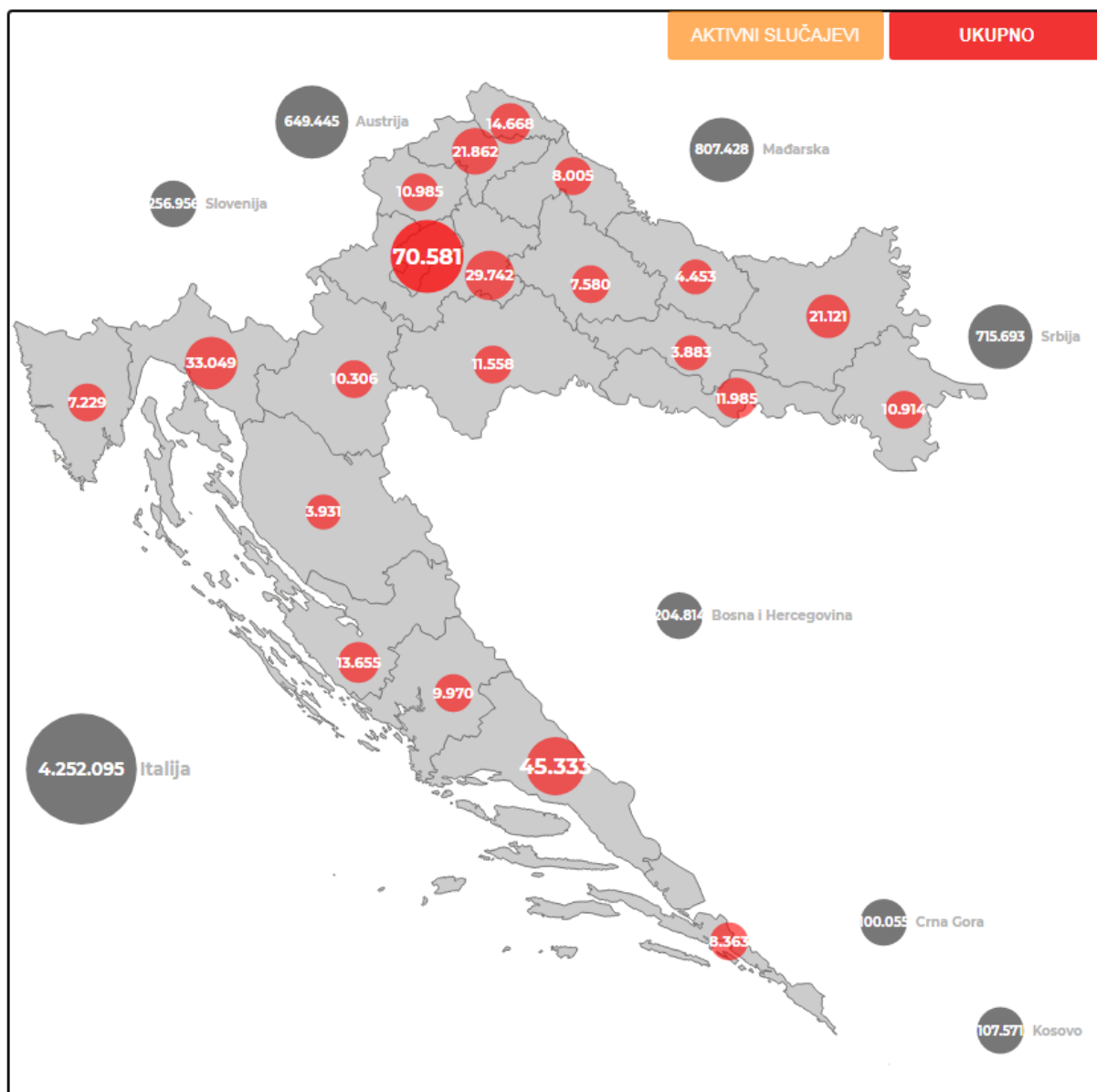
URL: <https://covid19.who.int/table?tableDay=yesterday> (2021-06-21)

Prilog 2: Broj i udjel ukupno zaraženih osoba koronavirusom u svijetu na dan 20. lipnja 2021. godine

Izvor: autor prema podacima iz Priloga 1

Prilog 3: Broj ukupno zaraženih osoba koronavirusom u RH po županijama na dan 20. lipnja 2021. godine

Izvor: KORONAVIRUS.HR, URL: <https://www.koronavirus.hr/> (2021_06_21)

Prilog 4: Statistički podaci o udjelu zaraženih i preminulih od COVID-19 po županijama na dan 20. lipnja 2021. godine

ŽUPANIJA	BROJ STANOVNIKA ¹	BROJ ZARAŽENIH ²	UDJEL ZARAŽENIH PO ŽUPANIJAMA ³	PREMINULI ⁴	UDJEL PREMINULIH PO ŽUPANIJAMA ⁵
Grad Zagreb	807.254	70.581	8,74%	2.515	0,31%
Splitsko-dalmatinska	447.747	45.333	10,12%	624	0,14%
Primorsko-goranska	282.730	33.049	11,69%	494	0,17%
Zagrebačka	309.169	29.742	9,62%	10	0,00%
Varaždinska	166.112	21.862	13,16%	552	0,33%
Osječko-baranjska	272.673	21.121	7,75%	958	0,35%
Međimurska	109.232	14.668	13,43%	194	0,18%
Zadarska	168.213	13.655	8,12%	237	0,14%
Brodsko-posavska	137.487	11.985	8,72%	205	0,15%
Sisačko-moslavačka	145.904	11.558	7,92%	113	0,08%
Krapinsko-zagorska	124.517	10.985	8,82%	350	0,28%
Vukovarsko-srijemska	150.985	10.914	7,23%	214	0,14%
Karlovačka	115.484	10.306	8,92%	453	0,39%
Šibensko-kninska	99.210	9.970	10,05%	165	0,17%
Dubrovačko-neretvanska	121.816	8.363	6,87%	140	0,11%
Koprivničko-križevačka	106.367	8.005	7,53%	231	0,22%
Bjelovarsko-bilogorska	106.258	7.580	7,13%	185	0,17%
Istarska	209.573	7.229	3,45%	162	0,08%
Virovitičko-podravska	73.641	4.453	6,05%	107	0,15%
Ličko-senjska	44.625	3.931	8,81%	147	0,33%
Požeško-slavonska	66.256	3.883	5,86%	118	0,18%
UKUPNO	4.065.253	359.173	8,84%	8.174	0,20%

Prilagođeno prema:

¹ Procjena ukupnog broja stanovnika sredinom godine prema Državnom zavodu za statistiku, Statistika u nizu, URL: <https://www.dzs.hr/hrv/Publication/StatisticsInLine.htm> (2021-06-21)

² Broj zaraženih osoba po županijama na dan 20. lipnja 2021. godine, Službena stranica Vlade RH – KORONAVIRUS.HR, URL: <https://www.koronavirus.hr/> (2021-06-21)

³ Udjel zaraženih osoba po županijama – autor

⁴ Broj preminulih osoba po županijama na dan 20. lipnja 2021. godine, Službena stranica Vlade RH – KORONAVIRUS.HR, URL: <https://www.koronavirus.hr/> (2021-06-21)

⁵ Udjel preminulih osoba po županijama – autor